

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

Dichtbij en van iedereen

Beleidsplan 2025-2028

Ik noem je:

woorden

Ik noem je:

letters, taal en tekens

Ik noem je:

verhalen

Ik noem je:

plek van verbinding en hoop

waar alle stemmen klinken

ook van mij

Ik noem je:

thuis

Vrij naar Jan Hanlo

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	6
1. Kaders	8
1.1 De vijf kernfuncties van Openbare Bibliotheken	8
1.2 Het bibliotheekconvenant	9
1.3 De toekomst van de bibliotheek	10
1.4 De Netwerkagenda	11
1.5 Onze visie op samenwerking	12
2. Onze missie en visie	14
2.1 Onze missie	14
2.2 Onze visie	15
2.3 Onze kernwaarden	15
2.4 Onze inspiratiebronnen	16
Onze inspiratiebronnen	18
2.5 Onze visie op de toekomst	20
2.6 Onze doelgroepen	22
3. Onze gemeenten	26
4. De bibliotheek in een veranderende samenleving	28
4.1 Ontwikkelingen	28
4.2 De bibliotheek van de toekomst	30
4.3 Ontwikkelingen Heuvelandbibliotheken	31
5. Maatschappelijke opgaven	36
5.1 Geletterde samenleving - Bevorderen geletterdheid en leesplezier	36
5.2 Participatie in de informatiesamenleving - Digitale inclusie en digitaal burgerschap	38
5.3 Leven lang ontwikkelen - Basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid	40
6. De organisatie	44
6.1 Ons bestuur	44
6.2 Onze medewerkers	45
6.3 Onze vrijwilligers	46
6.4 Samenwerken, schaalvergroten en samengaan	47
6.5 Governance	47
6.6 Diversiteit en inclusie	48
6.7 Onze huisvesting	49
6.8 Onze middelen	50
7. Speerpunten 2025-2028	52

Voorwoord

Voor u ligt het meerjarenbeleidsplan van Heuvellandbibliotheken voor de periode 2025-2028. Dit plan volgt op het meerjarenbeleidsplan van 2022-2025. Het is tot stand gekomen door de gezamenlijke inspanning van onze drie gemeenten, onze medewerkers, onze vrijwilligers en betrokkenen in ons werkgebied. Ook hebben collega's vanuit het bibliotheeknetwerk actief bijgedragen. Dat maakt dat er een beleidsplan ligt waar we trots op zijn en dat past bij Heuvellandbibliotheken.

Heuvellandbibliotheken staat midden in de maatschappij en probeert zo dicht mogelijk bij de gebruikers te staan, zowel fysiek als digitaal. Zij ontwikkelt zich als een laagdrempelige plek waar iedereen zich welkom voelt. Het tij lijkt gunstig: landelijk is er veel aandacht voor bibliotheken en wordt de rol en inzet van de bibliotheek op waarde geschat. Deze passage uit het regeerprogramma 2024 van het kabinet Schoof onderstreept dat:

Bibliotheken zijn onmisbaar in de bestrijding van laaggeletterdheid en in de bevordering van leesvaardigheid, leesplezier en digitale geletterdheid. We versterken het bibliotheeknetwerk en de samenwerking tussen bibliotheken, kinderopvang, onderwijs, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Ons doel is een doorlopende leeslijn van nul tot honderd jaar. Iedereen in Nederland moet goed kunnen lezen.

Het kabinet wil daarnaast meer inzetten op burgerschap en digitale geletterdheid op school. Er is verder aandacht voor de (digitale) dienstverlening, die voor iedereen eenvoudig en begrijpelijk moet zijn. Binnen Heuvellandbibliotheken zien we dit als belangrijke waarden. Het biedt kansen en mogelijkheden en sluit aan bij onze ambities.

Onze bibliotheken als warme en welkome plek, dichtbij en van iedereen, staat hoog in ons vaandel. Daarbij is een fijne samenwerking met de drie gemeenten belangrijk. In de aanloop naar dit beleidsplan is intensief overlegd en meegedacht. Dat gaf ons het gevoel dat we samen aan de lat staan voor goed bibliotheekwerk. Dat geeft vertrouwen voor de verdere samenwerking om een toekomstbestendige bibliotheek te realiseren.

Met het openen van een nieuwe vestiging in december 2024 in Eijsden is een mooie start gemaakt. De bibliotheek in Berg en Terblijt verhuist begin 2026 naar het Samenwerkend Kindcentrum en ook voor bibliotheek Valkenburg worden plannen gemaakt.

Dat geeft mogelijkheden om te werken aan onze ambities en dat ook naar onze inwoners uit te stralen. Dichtbij en van iedereen: dat is ons motto!

De inzet op de maatschappelijke opgaven zoals verwoord in de Netwerkagenda gaat onverminderd door en zal nog verder worden uitgebouwd. Daarnaast is de ambitie verdergaand samen te werken en te profiteren van de voordelen van het landelijk netwerk van bibliotheken. De basis van samenwerking in de provincie is uitstekend, de VLB (Vereniging Limburgse Bibliotheken) is een stabiel netwerk en deelt veel kennis.

Ook de provinciale ondersteuning vanuit Cubiss wordt zeer gewaardeerd en helpt bij het inhoudelijk vormgeven van het bibliotheekwerk. De komende beleidsperiode zullen gesprekken worden gevoerd over schaalvergroting en dat biedt Heuvellandbibliotheken veel mogelijkheden. Met de komst van het nieuwe bestuur eind 2024 komt er weer ruimte om na te denken over kansen en uitdagingen.

Samen staan we sterk in het bibliotheekwerk!

Onze blik is optimistisch en de plannen zijn ambitieus. Met een mooi team, bestuur, gedreven vrijwilligers, met vele partners en enthousiaste inwoners gaat Heuvellandbibliotheken de toekomst tegemoet. Dit beleidsplan is de eerste stap.

Karin Beckers, Directeur
Januari 2025

Inleiding

De bibliotheek is terug! Het is ondersteunend en fijn om te zien hoe landelijk het belang van bibliotheken wordt gezien en onderstreept. Het vorige kabinet verwoordde dat als volgt:

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Gunay Uslu
Bibliotheekbrief, 4 november 2022

De afgelopen maanden kwamen de bibliotheken positief in het nieuws. De komende jaren gaan miljoenen euro's extra naar de openbare bibliotheken. Staatssecretaris Uslu (Cultuur en Media) wil met dat geld ervoor zorgen dat elke gemeente een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening heeft. Vanaf 2025 krijgen gemeenten structureel extra geld voor de bibliotheken, met daaraan gekoppeld een zorgplicht. Dat houdt in dat zij met het geld van het Rijk de aanwezigheid van en toegang tot de bibliotheek moeten verzorgen.

En ook het nieuwe coalitieakkoord (2024) spreekt over een 'toekomstgerichte bibliotheekvoorziening in elke gemeente'. Het kabinet wil het bibliotheeknetwerk én de samenwerking tussen bibliotheken, kinderopvang, onderwijs, gemeenten en maatschappelijke organisaties versterken. Bibliotheken zijn volgens het kabinet onmisbaar in de bestrijding van laaggeletterdheid en in de bevordering van leesvaardigheid, leesplezier en digitale geletterdheid. Het kabinet stelt zich als doel om een doorlopende leeslijn van nul tot honderd jaar te realiseren.

"Het kabinet noemt de openbare bibliotheek terecht als onmisbare partner van het onderwijs, gemeenten, de kinderopvang en maatschappelijke partners. Het is daarom ontzettend goed nieuws dat dit kabinet het bibliotheeknetwerk verder wil versterken en structurele samenwerking met het onderwijs en de kinderopvang gaat borgen."

Klaas Gravesteijn, directeur VOB

Ook provinciaal wordt het nut en de noodzaak van bibliotheken onderstreept en ondersteund.

Belangrijk was en is de tekst in de Limburgse sociale agenda waarin de volgende aandachtspunten worden benoemd:

- Versterken van de zelfredzaamheid én samenredzaamheid van de inwoners van Limburg.
- Een gezonde samenleving en economie vragen om weerbare en zelfredzame Limburgers, die hun steentje kunnen bijdragen.
- De provincie wil een samenleving bereiken waarin iedereen meedoet, ertoe doet en zoveel mogelijk een gelijke kans krijgt.

De landelijke en provinciale uitgangspunten bieden Heuvellandbibliotheken een stevige basis en ondersteunen ons motto:

“ Dichtbij en van iedereen ”

Dichtbij en van iedereen

Heuvellandbibliotheken heeft vestigingen in Valkenburg, Eijsden, Margraten, Vaals en Berg en Terblijt. In samenwerking met de gemeenten en met onze educatieve, culturele en maatschappelijke partners is de bibliotheek altijd dichtbij.

De bibliotheek is van iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond of afkomst. We maken deel uit van de gemeenschap, zowel lokaal als regionaal. Iedereen is welkom en kan zijn eigen weg vinden in de bibliotheek. Samenwerking en verbinding zijn daarin voor Heuvellandbibliotheken belangrijke uitgangspunten.

Er is gekozen voor 'van iedereen' in plaats van 'voor iedereen'. Daarmee zeggen wij iets over onze werkwijze: wij werken met alle partners aan onze taak en opdracht. Wij hebben daarin hetzelfde doel voor ogen en dragen op deze wijze constructief bij aan het welzijn en welbevinden in ons werkgebied.

Daarbij staat centraal dat de bibliotheek waarde heeft en waardevol is voor de samenhang in een gemeenschap. De maatschappelijke waarde en het meten van impact zijn daarmee belangrijke thema's voor de komende periode.

Maatschappelijke opgaven

In dit beleidsplan staan de drie maatschappelijke opgaven, waar wij ons als Heuvellandbibliotheken voor inzetten, centraal. Het gaat daarbij om: een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen. We werken vanuit de landelijke kaders en zien deze als basis voor onze dienstverlening.

We werken ons beleidsplan uit in jaarplannen en monitoren, evalueren en sturen bij waar nodig. De komende beleidsperiode staat ook verdere professionalisering centraal. Vanuit een stevige basis willen we verder ontwikkelen en inzetten op de maatschappelijke opgaven. Daarvoor is samenwerking op lokaal niveau noodzakelijk. We zien daarbij volop kansen en mogelijkheden en gaan met goede moed aan de slag!

1. Kaders

1.1 De vijf kernfuncties van Openbare Bibliotheken

In de wet (Wsob, 2015) staat het volgende:

Een openbare bibliotheekvoorziening heeft een publieke taak die zij voor het algemene publiek vervult op basis van de waarden onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit.

De publieke waarden van waaruit een bibliotheek moet functioneren zijn:

- Onafhankelijkheid
- Betrouwbaarheid
- Toegankelijkheid
- Pluriformiteit
- Authenticiteit

Volgens de bibliotheekwet moet de bibliotheek daarbij vijf functies vervullen die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

- Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;

- Organiseren van ontmoeting en debat;
- Laten kennismaken met kunst en cultuur.

De bibliotheek kan deze functies in samenwerking invullen met lokale partners. De wijze waarop er invulling wordt gegeven en de intensiteit waarmee de functie wordt ingevuld kan per bibliotheek verschillen omdat deze afhankelijk is van de lokale omstandigheden.

Het uitgangspunt van de Bibliotheekwet (Wsob) is dat alle inwoners gebruik kunnen maken van een volwaardige openbare bibliotheek binnen een redelijke afstand. In 2023 heeft staatssecretaris Uslu deze afstand bepaald op 3,2 km.

Het ministerie van OCW heeft in 2022 een wijziging van de Wsob aangekondigd. De grootste wijziging is dat de huidige 'bevorderingstaak' wordt omgezet naar een plicht voor gemeenten en provincies: de zorgplicht. De toegang tot de openbare bibliotheek wordt hiermee voor alle inwoners gegarandeerd. De nieuwe wet is op dit moment in ontwikkeling. Naar verwachting wordt de wetswijziging, na goedkeuring door het parlement, in 2026 van kracht.

1.2 Het bibliotheekconvenant

Begin oktober 2024 is een nieuw Bibliotheekconvenant ondertekend door het ministerie van OCW, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de KB, de Stichting Samenwerkende POI's Nederland (SPN) en de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB).

In het Bibliotheekconvenant blijft de focus liggen op de drie maatschappelijke opgaven, waarbij er een grote rol is weggelegd voor bibliotheken voor:

Geletterde samenleving

Bevorderen geletterdheid en leesplezier:

De bibliotheek speelt van oudsher een belangrijke rol bij leesbevordering. Er komt een extra impuls om met name bij jongens, vmbo'ers en leerlingen met een meertalige achtergrond het lezen te stimuleren. Partijen zetten zich in om succesvolle programma's zoals de Bibliotheek op school door te ontwikkelen en bij te dragen aan het Leesoffensief, waarin ook het onderwijs een essentiële rol heeft.

Participatie in informatiesamenleving

Digitale inclusie en digitaal burgerschap:

Digitalisering en technologie hebben een steeds grotere impact op ons leven. Iedereen moet kunnen meedoen in de digitale samenleving. Alle bibliotheken hebben aan het eind van de convenantsperiode een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) waar mensen bijvoorbeeld terecht kunnen met vragen over de digitale overheid, cursusaanbod en ondersteuning.

Leven lang ontwikkelen

basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid:

Bibliotheken dragen als partner in lokale en regionale leernetwerken bij aan de persoonlijke ontwikkeling van burgers, die is gericht op basisvaardigheden en arbeidsparticipatie. Er wordt landelijk een interactief leer- en ontwikkelplatform opgezet voor de gebruikers van bibliotheken, met inloepscholen en makerplaatsen in bibliotheken.

De drie maatschappelijke opgaven zijn in het nieuwe convenant dezelfde gebleven.

Daarnaast is er een nieuwe bibliotheekopgave toegevoegd: Basis garanderen, waarin randvoorwaarden en acties worden geformuleerd voor de toekomstbestendige bibliotheek.

Vanwege het nieuwe Bibliotheekconvenant wordt de Netwerkagenda geactualiseerd. Deze wordt waarschijnlijk in de eerste helft 2025 afgerond. De verwachting is dat daarin onder meer onderstaande stelseluitdagingen worden gecontinueerd en centraal blijven staan:

“Groeien van 4 miljoen leden naar

8 miljoen betrokken, vaardige en

geïnspireerde burgers.”

“Het besparen van kosten en/of vrijspelen

van mankracht. Hierdoor versterkt

innovatie de executiekracht van de

bibliotheken.”

"Deze afspraken zijn belangrijk, want een goede bibliotheek is zoveel meer dan de plek waar mensen heen gaan om een boek te lenen. Het is een plek waar je op je eigen manier de volgende stap in je ontwikkeling zet. Of je nu jong of oud bent. En of je nu goed kunt lezen of nog niet. Bibliotheken helpen mensen vooruit in onze samenleving. Ik wil daarom dat de bibliotheek letterlijk en figuurlijk midden in de samenleving staat. Deze afspraken helpen daarbij."

Minister Bruins (NSC)

de vijf kernfuncties van openbare bibliotheken

Ter beschikking stellen **van kennis en informatie**

Onder andere collecties, informatiebijeenkomsten en informatiepunten

Bieden van mogelijkheden tot **ontwikkeling en educatie**

Onder andere Digisterker, Klik & Tik en Taalhuis

Bevorderen van **lezen** en het laten kennismaken met **literatuur**

Onder andere leesclubs, schrijversbezoeken en voorleesactiviteiten

Organiseren van **ontmoeting en debat**

Onder andere ontmoetingscafés en maatschappelijke en culturele debatten

Laten kennismaken met **kunst en cultuur**

Onder andere exposities, tentoonstellingen en muziek- en toneeluitvoeringen

1.3 De toekomst van de bibliotheek

Het kabinet wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Gemeenten kregen daarvoor in 2023 en 2024 extra geld. Ook wordt gewerkt aan een wettelijke taak, ook wel zorgplicht genoemd. De verwachting is dat deze in 2026 zal ingaan. De zorgplicht heeft als doel dat het netwerk kwantitatief en kwalitatief in stand blijft en kan bijdragen aan lokale maatschappelijke opgaven. Bij de invoering van de wetswijziging worden structurele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds volgens een nader te bepalen verdeelmodel.

De overheid geeft hierbij aan dat bibliotheken er niet alleen zijn om boeken uit te lenen, maar ook voor cursussen op het gebied van taal en digitale vaardigheden. De bibliotheek is er ook voor het organiseren van culturele activiteiten, voorleesmiddagen en belastingspreekuren. Een volwaardige bibliotheek biedt voor de inwoners alle vijf maatschappelijke functies of taken.

In 2023 verscheen het rapport 'De robuuste bibliotheek, gids richting een toekomstgerichte bibliotheek in elke gemeente' van Bureau Berenschot. In dit rapport wordt beschreven wat nodig is om openbare bibliotheken 'robuust' te maken. Het gaat daarbij om 4 speerpunten:

Het gaat daarbij om 4 speerpunten:

1. Het vergroten van de financiële transparantie;
2. De kwaliteit;
3. Het maatschappelijk effect;
4. De organisatiekracht.

Bij het rapport horen ook verschillende rekenmodellen. Bibliotheken kunnen met een dienstencatalogus systematisch en onderbouwd zichtbaar maken:

- Welke diensten en activiteiten zij leveren voor welke doelgroep;
- Met wie er wordt samengewerkt;
- Wat het verband is met de wettelijke Wsob-taken en de maatschappelijke opgaven van de gemeente(n);

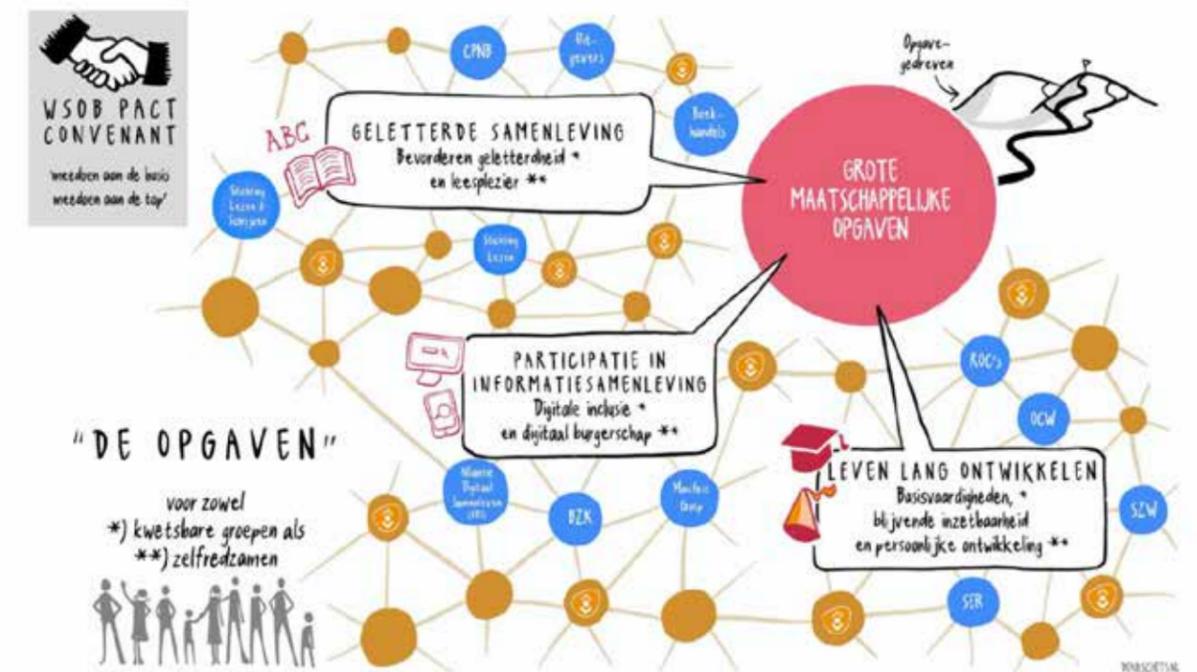
- Welke effecten met de diensten worden beoogd;
- Wat de kosten zijn om die dienst aan te kunnen bieden.

Bij de start van de komende beleidsperiode wordt eveneens een start gemaakt met het werken met een producten- en dienstencatalogus. Gedurende de komende jaren zal deze verder worden uitgebreid en op maat gemaakt voor Heuvellandbibliotheken.

1.4 De Netwerkagenda

Het Bibliotheekconvenant is uitgewerkt in de Netwerkagenda. Daarin komen alle onderwerpen samen waaraan het bibliotheekstelsel werkt.

De Netwerkagenda geeft daarmee richting en ondersteuning aan het lokale bibliotheekwerk. Voor Heuvellandbibliotheken biedt dit een kader voor de koers voor komende jaren.

1.5 Onze visie op samenwerking

In de bibliotheekbranche is landelijk een visie ontwikkeld op samenwerking die de netwerksamenwerking wordt genoemd. Het gaat daarbij om 5 principes:

Principe 1

We zetten de opgave altijd centraal. We denken eerst aan wat we samen willen bereiken en pas dan aan wie wat gaat doen. We denken vanuit maatschappelijke waarde in plaats van uit organisaties.

Principe 2

We zijn een netwerk van autonome instellingen, die autonome keuzes maken, maar we zijn vooral een netwerk van samenwerkende instellingen die gezamenlijk werken aan een resultaat dat elk van ons individueel niet zou kunnen behalen.

Principe 3

Ons netwerk kent geen hiërarchie, geen opperbaas en geen top-down of bottom-up. We werken als een horizontaal netwerk van lokale, provinciale en landelijke bibliotheekorganisaties en we zijn in overleg en informeren elkaar in dat netwerk.

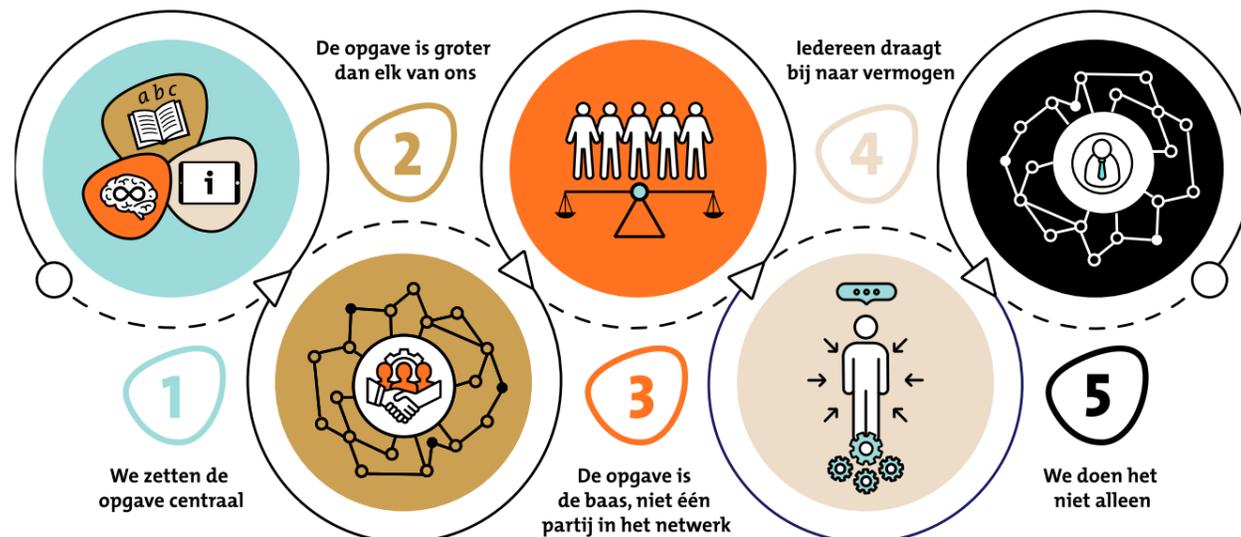
Principe 4

We focussen op de vraag wie wil en kan bijdragen, in plaats van dat we ons focussen op de vraag wie erover gaat. We laten onze daadkracht en snelheid om gezamenlijke resultaten te boeken op gezamenlijke prioriteiten bepalen door voorzieningen die kunnen en willen bijdragen.

Principe 5

We verbinden ons nadrukkelijk ook met spelers buiten de bibliotheeksector die, net als wij, gedreven zijn een bijdrage te leveren aan de drie maatschappelijke opgaven.

Heuvellandbibliotheken ziet deze vorm van samenwerken als aansprekend en inspirerend. Ook in ons werk staan de maatschappelijke opgaven centraal. Vanuit deze opgaven werken wij samen met gemeenten, organisaties en instellingen binnen en buiten de eigen branche om een bijdrage te leveren. Voor ons staat niet zozeer de formele rol en taak van eenieder centraal maar gaat het om het denken en werken vanuit maatschappelijke waarde. Voor Heuvellandbibliotheken is dit een mooi uitgangspunt. We kiezen daarmee nadrukkelijk de verbinding met en binnen onze gemeenten.

2. Onze missie en visie

2.1 Onze missie

“Heuvellandbibliotheken is dé plek waar kennis, cultuur en ontmoeting samenkomen. We inspireren mensen en versterken de verbinding in de samenleving. Samen bouwen we aan een gemeenschap vol cultuur en kansen.”

2.2 Onze visie

- De bibliotheek is dichtbij.
- De bibliotheek is van iedereen.
- Wij helpen iedereen op een persoonlijke manier om de juiste informatie te zoeken en te vinden.
- We dragen actief bij aan het voorkomen en bestrijden van achterstanden op het gebied van basisvaardigheden, waardoor iedereen zich kan ontwikkelen.
- We geloven in samenwerking en werken samen met educatieve, maatschappelijke en culturele partners in ons werkgebied.
- Wij bieden een inspirerend en breed programma met een grote variatie aan activiteiten, daarbij staat de vraag vanuit de samenleving centraal.
- Voor kinderen en jongeren van 0-23 jaar in ons werkgebied is de bibliotheek gratis.
- Wij streven ernaar net als de provincie Limburg om iedereen met een minimum inkomen gratis toegang te bieden tot de bibliotheek, met als doel toegroeien naar een gratis lidmaatschap voor iedereen.

2.3 Onze kernwaarden

Onafhankelijk

De bibliotheek is onafhankelijk en laat zich niet beïnvloeden door politiek, bedrijven of religies. Onze producten, diensten en activiteiten zijn veelzijdig. We vinden het belangrijk dat iedereen leert om zelf informatie te beoordelen, een eigen mening te vormen en goed doordachte keuzes te maken.

Open

De bibliotheek is van iedereen, ongeacht leeftijd, achtergrond of afkomst. We maken deel uit van de gemeenschap, zowel lokaal als regionaal. Iedereen is welkom en kan zijn eigen weg vinden in de bibliotheek.

Inspirerend

De bibliotheek durft groot te denken, inspireert anderen en laat zichzelf ook inspireren. Inspiratie geeft energie, nieuwe ideeën en zorgt voor vooruitgang. We willen mensen nieuwsgierig maken, hen nieuwe ideeën laten ontdekken en hun plezier in lezen en leven vergroten.

Dichtbij

De bibliotheek is een plek waar je je thuis voelt, waar je kunt zijn wie je bent en waar voor iedereen een plek is. Met vijf vestigingen in drie gemeenten zijn we altijd in de buurt. We zorgen ook voor een bibliotheek dichtbij de leerlingen van het primair onderwijs.

2.4 Onze inspiratiebronnen

De bibliotheekbranche is volop in beweging. Er zijn de afgelopen jaren veel interessante visiedocumenten verschenen en theorieën uitgewerkt over de bibliotheek van de toekomst. Heuvellandbibliotheken heeft zich in haar visie laten inspireren door de uitgangspunten van de robuuste bibliotheek en de theorie van Mark Moore over het creëren van publieke waarde. Ook kent de branche verschillende voorbeelden van bibliotheekconcepten die in potentie aansluiten bij Heuvellandbibliotheken en de wijze waarop zij haar plek in de lokale samenleving ziet. Het gaat daarbij om de zogenaamde Kulturhusen en Storyhouse in Chester.

In 2023 is het rapport 'De Robuuste Bibliotheek' verschenen. Dit is in opdracht van de VOB geschreven door Berenschot.

De ondertitel is 'Gids richting een toekomstgerichte bibliotheek in elke gemeente'. Met een robuuste bibliotheek wordt een goed bereikbare en nabije openbare bibliotheek bedoeld die de hele breedte aan maatschappelijke bibliotheekfuncties aanbiedt en daarmee van belang is voor de lokale gemeenschap. Deze moet kunnen inspelen op steeds veranderende omstandigheden en is een fysieke plek met een relevante digitale aanwezigheid en een robuuste bestuurlijke en financiële verankering.

In het concept van de robuuste bibliotheek worden de termen wendbaar en weerbaar gebruikt. Een bibliotheek is wendbaar wanneer deze kan reageren op de behoeften van het publiek, de wensen van subsidiegevers en ontwikkelingen op technologisch gebied. Daarnaast is een robuuste bibliotheek voldoende weerbaar om onder wisselende omstandigheden wel continuïteit te kunnen bieden.

'De robuuste bibliotheek' roept op tot een toekomstgerichte aanpak waarin de bibliotheek een centrale rol speelt in het versterken van de samenleving. Door flexibel en innovatief te zijn, kan de bibliotheek bijdragen aan persoonlijke groei, gemeenschapsvorming en de verspreiding van kennis.

De theorie van Mark Moore, met name zijn concept van de 'strategische driehoek', is een inspirerende manier om de publieke waarde en strategische focus van Heuvellandbibliotheken te analyseren en vorm te geven. Moore's strategische driehoek bestaat uit drie cruciale elementen:

Publieke waardecreatie

Dit betreft de vraag welke waarde de bibliotheek levert aan de gemeenschap. Voor bibliotheken betekent dit een breed aanbod van het verbeteren van geletterdheid en toegang tot informatie tot het bevorderen van sociale cohesie en culturele participatie. Dit brede aanbod, dichtbij huis vanuit de verschillende vestigingen, is belangrijk voor de waarde die Heuvellandbibliotheken biedt aan de inwoners in de gemeenten.

Daarbij is het meten van impact een belangrijk thema. Dat betekent dat Heuvellandbibliotheken steeds meer zal uitdragen welke effecten het bibliotheekwerk in de gemeenten heeft. Met de landelijke Bibliotheekmonitor kunnen bibliotheken systematisch en uniform de impact meten van de dienstverlening en activiteiten. Dit maakt een benchmark mogelijk en geeft ook handvaten om plannen aan te passen of activiteiten uit te breiden. Daarnaast meet Heuvellandbibliotheken ook de eigen resultaten.

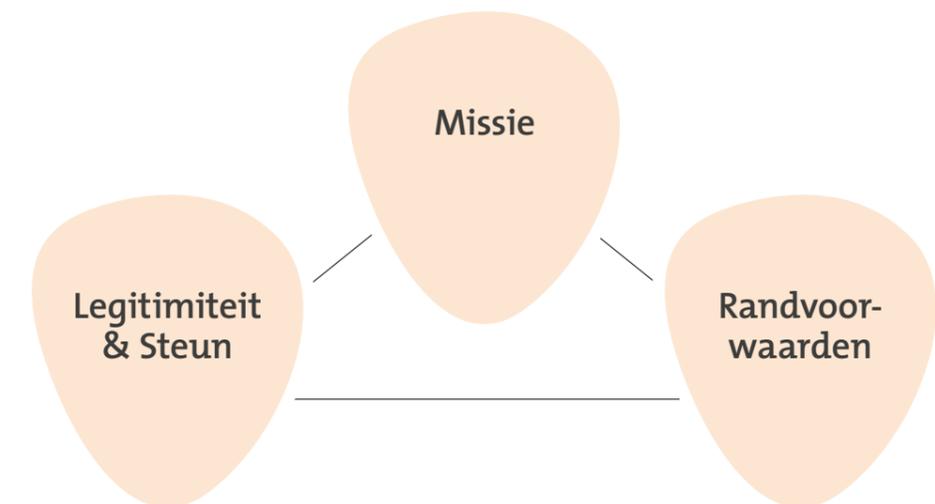
Dit gebeurt middels 0-metingen, voortgangsmetingen en analyse maar ook door het verzamelen van verhalen.

Legitimiteit en ondersteuning

Hier draait het om de mate waarin de bibliotheek de steun en legitimiteit heeft van belanghebbenden zoals lokale overheden, burgers en partners. Zonder politieke en publieke steun kan een bibliotheek haar waarde niet effectief realiseren. In dit verband moet Heuvellandbibliotheken duidelijk communiceren hoe zij bijdraagt aan maatschappelijke doelen zoals onderwijs, duurzaamheid of inclusiviteit om de financiering en politieke steun te behouden. Investeren in de samenwerking met gemeenten en andere stakeholders is voor Heuvellandbibliotheken dus van groot belang.

Operationele capaciteit

Operationele capaciteit gaat over de middelen, vaardigheden en infrastructuur die de Heuvellandbibliotheken nodig heeft om haar missie uit te voeren. Dit omvat zowel de fysieke infrastructuur, zoals de vestigingen, als de menselijke middelen, zoals goed opgeleid en deskundig personeel. Het optimaliseren van de vestigingen, het investeren in medewerkers en vrijwilligers en het inzetten van digitale middelen zijn dan ook belangrijke speerpunten.

Onze inspiratiebronnen

Kulturhus

Het, al wat oudere, concept van het zogenaamde Kulturhus is een inspirerend voorbeeld. Kulturhus is een Scandinavisch begrip en staat voor een veelzijdig gemeenschapscentrum waarbij meer wordt gedeeld dan alleen de voordeur. Vergaande samenwerking tussen participanten is de sleutel tot een goed Kulturhus. Het is bedoeld als een ontmoetingsplek voor bewoners, waardoor sociale cohesie en culturele participatie worden gestimuleerd. Door verschillende instellingen samen te brengen, ontstaan samenwerkingsmogelijkheden en een efficiënter gebruik van middelen. Kulturhusen zijn vaak laagdrempelig en richten zich op brede groepen binnen de gemeenschap, zoals kinderen, ouderen en jongeren. In een Kulturhus fungeert de bibliotheek vaak als een belangrijke trekker en ontmoetingsplek. Dit komt door haar open en toegankelijke karakter. De bibliotheek biedt naast traditionele bibliotheekfuncties, zoals het uitlenen van boeken en andere media, ook ruimte voor activiteiten zoals lezingen, workshops of digitale geletterdheids cursussen. Het concept bereikt een breder publiek doordat bezoekers van andere voorzieningen ook de bibliotheek ontdekken. Een Kulturhus biedt een moderne, geïntegreerde manier om een bibliotheek niet alleen als kenniscentrum, maar ook als sociaal en cultureel knooppunt te positioneren.

Storyhouse

Een ander inspirerend voorbeeld is Storyhouse, een concept uit Chester. Storyhouse combineert een bibliotheek, theater, bioscoop en café in één gebouw. Dit maakt het een levendige plek waar literatuur, kunst en gemeenschap samenkomen. In tegenstelling tot traditionele bibliotheken heeft de bibliotheek van Storyhouse geen vaste scheidingswanden. Boekenplanken en leesruimtes bevinden zich verspreid door het gebouw, waaronder in het café en foyer. Dit creëert een informele en toegankelijke sfeer. Een deel van de boeken en leesplekken is 24 uur per dag toegankelijk, wat uitzonderlijk is en mensen in staat stelt om op elk moment van de dag van de bibliotheek te genieten. De bibliotheek is ontworpen als een ontmoetingsplaats voor mensen van alle leeftijden. Ongeveer 140 groepen en verenigingen maken gebruik van het gebouw. Het organiseert evenementen zoals lezingen, workshops en kinderactiviteiten, wat het een belangrijk sociaal en cultureel knooppunt maakt. Met deze unieke benadering is de bibliotheek in Storyhouse niet alleen een plek om boeken te lenen, maar ook een levendige plek in de gemeenschap die inspiratie en creativiteit stimuleert. Hun slogan is: 'Our house is your house'.

Third Place

Beide concepten sluiten aan bij de gedachte van de bibliotheek als Third Place. Het beschrijft een sociale omgeving buiten de eerste plek (thuis) en de tweede plek (werk of school) waar mensen samenkomen, ontspannen en elkaar informeel ontmoeten. De bibliotheek als Third Place betekent dat de bibliotheek meer is dan alleen een plek om boeken te lenen of te studeren. Het wordt gezien als een gemeenschappelijke ruimte die fungeert als een neutrale en toegankelijke plek voor mensen van alle leeftijden, achtergronden en sociale groepen. Het is een plek voor persoonlijke ontwikkeling, met toegang tot informatie, workshops en cursussen. Mensen kunnen elkaar ontmoeten, deelnemen aan evenementen of gewoon een gesprek voeren in een prettige omgeving zonder druk om te consumeren. De bibliotheek als Third Place draagt bij aan het vormen van een gemeenschap, sociale cohesie en welzijn. Het is een plek waar mensen zich welkom en verbonden voelen, ongeacht hun achtergrond of doel van bezoek.

2.5 Onze visie op de toekomst

De filosofie van de robuuste bibliotheek en de strategische driehoek geven een mooie basis voor ons denken over onze bibliotheken. Geïnspireerd door de voorbeelden van het Kulturhus en Storyhouse en vanuit ons eigen lokale kader heeft Heuvellandbibliotheken drie strategische ambities geformuleerd. Deze geven de komende periode nadrukkelijk richting aan onze dienstverlening, onze programmering en het verblijf in onze bibliotheken. Strategische ambities:

- We werken als netwerkpartner samen met gemeenten, scholen, instellingen en organisaties aan de maatschappelijke opgaven;
- We spelen in op lokale behoeften;
- We investeren in de bibliotheek als huiskamer van de dorpen.

De bibliotheek werkt samen aan de maatschappelijke opgaven

In 2029 is de bibliotheek een echte netwerkpartner. We zijn een verbindende schakel in het domein lezen en leesplezier, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen. Het gaat bij samenwerken over de verschillende maatschappelijke opgaven en over de samenwerking actief vormgeven op lokaal niveau. We streven naar een levendige bibliotheek waar iedereen welkom is en waar voor onze inwoners veel te halen en te brengen valt. Dat betekent dat wij actief op zoek gaan naar samenwerkingspartners waarmee wij onze doelstellingen vorm kunnen geven. Een stand-alone bibliotheek heeft niet onze voorkeur, we geloven dat wij met elkaar lokaal het meeste resultaat kunnen bereiken juist door een intensieve samenwerking, liefst in gezamenlijke huisvesting.

Samenwerking met bibliotheken in onze omgeving is eveneens van belang. We zijn een kleine organisatie en hoeven niet zelf het wiel uit te vinden. Met elkaar komen we verder en kunnen we onze inwoners optimaal bedienen. We gaan voor een samenwerkingsconvenant in 2025 en kiezen er daarna voor te bekijken welke vorm van samenwerking het beste past.

Daarbij onderzoeken wij concepten op het gebied van samenwerken, schaalvergroten en samengaan. De komende jaren zal blijken welke vorm het beste past.

We maken onze ambitie concreet door de volgende resultaten:

In 2029

- is de bibliotheek een echte netwerkorganisatie.
- kiezen wij expliciet om aan te haken bij de landelijke formules.
- sluiten onze diensten aan bij de actuele behoeften van inwoners en partners en organiseren wij onze activiteiten altijd samen.
- hebben wij een uitstekende samenwerking met onze drie gemeenten en werken we samen aan onze maatschappelijke opgaven.
- zijn we bekend bij inwoners en partners en worden we gewaardeerd om onze inzet.
- hebben we afspraken over een intensieve samenwerking met collega-bibliotheken.

De bibliotheek speelt in op lokale behoeften

In 2029 speelt de bibliotheek optimaal in op de lokale behoeften. Onze inwoners staan centraal. We geloven in intensieve samenwerking met en binnen onze gemeenten om een passend en flexibel aanbod neer te zetten, passend bij de vraag en behoeften in de verschillende kernen. We willen het aantal gebruikers van de bibliotheek verdubbelen naar 14.000 gebruikers conform de landelijke uitgangspunten.

We programmeren vraaggericht en op maat.

We maken onze ambitie concreet door de volgende resultaten:

In 2029

- staan we dichtbij onze stakeholders en sluiten we aan op wensen en behoeften vanuit de gemeenschap.
- zijn we een flexibele en wendbare organisatie. We durven te pionieren en te experimenteren. We staan open voor alle plaatselijke initiatieven.
- is onze doelstelling van 7.000 leden in 2023 naar 14.000 gebruikers in 2029 gerealiseerd.
- blijven de vestigingen dichtbij en hanteren we ruime openingstijden en lage kosten.

De bibliotheek is de huiskamer van het dorp

In 2029 is de bibliotheek de huiskamer in ieder dorp. Ons motto is: Dichtbij en van iedereen. We geloven in een bibliotheek dichtbij al onze inwoners. We willen uitstralen dat we een fijne plek zijn om te verblijven. Een bibliotheek als third place, een plek waar je komt om te ontspannen, te ontwikkelen, te ontdekken en te ontmoeten. Dat betekent voor Heuvellandbibliotheken aandacht voor gastvrijheid, deskundig personeel en ruimte voor mensen om voor zichzelf een fijne verblijfplek te creëren. Een bibliotheek die nieuwsgierig maakt, in een gebouw dat uitnodigt, waar mensen werken die gastvrij en deskundig zijn.

"De bibliotheek heeft een belangrijke functie als ontmoetingsplek. De afgelopen jaren was de ruimte in de twee locaties te beperkt om een leeszaal te kunnen inrichten en deze sociale functie werd erg gemist. Er zijn verder geen andere openbare locaties in het dorp die als ontmoetingsplek kunnen fungeren."

Vrijwilliger in Eijsden

We maken onze ambitie concreet door de volgende resultaten:

In 2029

- zijn onze bibliotheken de huiskamers van onze dorpen en voelt iedereen zich thuis en welkom.
- is het aantal gebruikers van de bibliotheek verdubbeld en de klanttevredenheid gestegen.
- is de drempel naar de bibliotheek verlaagd door een groot aanbod aan gratis activiteiten met verschillende partners en een lage contributie en ruime openingstijden.
- is de bibliotheek – online en offline – een toegankelijke en aantrekkelijke ontmoetingsplaats. Het is een plek om te creëren, te leren en te verblijven.

Om alle ambities te bereiken is gekozen voor een werkwijze waarbij per jaar een stap gezet wordt richting de gewenste toekomst. In de werkplannen worden deze ambities en doelen verder per jaar uitgewerkt en geconcretiseerd.

In grote lijnen ziet dit er als volgt uit:

2025: het jaar van samenwerken en vernieuwen

2026: het jaar van verdiepen en uitbreiden

2027: het jaar van oogsten en borgen

2028: het jaar van verstevigen en vooruitkijken

	2025	2026	2027	2028
	Samenwerken en vernieuwen	Verdiepen en uitbreiden	Oogsten en borgen	Verstevigen en vooruitkijken
Samenwerking	Investeren in relatie met de drie gemeenten	Structurele beleidscyclus	Aansluiting bij nieuwe coalitieprogramma's en deze vertalen in producten en diensten	Aansluiten bij coalitieprogramma's leidt tot nieuwe producten en diensten, samenwerking wordt als vanzelfsprekend ervaren
	Sluiten samenwerkingsconvenant met collega-bibliotheek	Er is een samenwerking op minimaal twee terreinen	Er wordt op meerdere terreinen intensief samengewerkt	Schaalvergroting leidt tot vergaande efficiency en kennisdelen
	Investeren in relatie stakeholders	90% activiteiten is in samenwerking met partners	Vanuit de samenwerking ontstaan nieuwe initiatieven en experimenten	Heuvellandbibliotheken bekend als stabiele netwerkpartner
Inspelen op lokale behoeften	Klanttevredenheids-onderzoek en opvolging	Ruimte bieden voor wensen klanten en gebruikers	Blijvend investeren in wensen en behoeften klanten en gebruikers bij programmering en inrichting	Programmering wordt deels uitgevoerd door lokale gemeenschap
	Streven naar 8.500 gebruikers	Streven naar 10.000 gebruikers	Streven naar 12.000 gebruikers	14.000 mensen maken jaarlijks gebruik van de bibliotheken
Huiskamer van het dorp	Aandacht voor verblijfsfunctie, aanbod aan gratis activiteiten is groot	Dienstverlening wordt bij voorkeur gratis aangeboden	Experimenten met inrichting op basis van lokale wensen	In alle verstevigingen is de huiskamer van het dorp gerealiseerd
	Inzet op deskundigheidsbevordering medewerkers en vrijwilligers	Blijvend aandacht voor ontwikkeling medewerkers en vrijwilligers	Er is een divers en goed opgeleid team van medewerkers en vrijwilligers	Heuvellandbibliotheken heeft 14.000 gebruikers

2.6 Onze doelgroepen

Iedereen is welkom in de bibliotheek. Ons motto is niet voor niets: Dichtbij en van iedereen. We richten ons echter in het bijzonder op de doelgroepen waar we het meest voor kunnen betekenen vanuit onze missie en visie. Het gaat daarbij om:

Jeugd & jongeren (0-23 jaar)

Heuvellandbibliotheken vindt dat ieder kind en iedere jongere dezelfde kansen moet hebben om zich te ontwikkelen tot een (digi)taalvaardige, nieuwsgierige en geïnformeerde burger. Dat betekent onder meer een aanbod voor de vroeg- en voorschoolse periode. Heuvellandbibliotheken werkt daarin samen met haar netwerkpartners vanuit de landelijke formules zoals Boekstart, Boekstart in de kinderopvang en de Voorleesexpress. De doorlopende leerlijn vervolgt op de basisschool met aantrekkelijke leesbevorderingsprogramma's en dBos. Hoewel er geen middelbare scholen zijn in het werkgebied, richt Heuvellandbibliotheken zich zeker ook op jongeren van 12 tot 23 jaar uit het werkgebied met een gratis abonnement en prettige werk- en studieplekken.

Mensen met een leerbehoefte op (digi)taal gebied

Wij vinden het belangrijk dat iedere volwassene mee kan doen in deze samenleving. Daarvoor is taalvaardigheid belangrijk. Ook is het van belang digitaal vaardig te zijn. Heuvellandbibliotheken biedt hulp voor mensen voor wie deze vaardigheden niet vanzelfsprekend zijn. Daarbij gaat het niet alleen om het beantwoorden van vragen of directe hulp. Het gaat ook om het bevorderen van de zelfredzaamheid door het aanbieden van cursussen en workshops.

Daarnaast zijn alle inwoners van ons werkgebied van harte welkom. Of ze komen om een boek te lezen, een cursus te volgen of een krant te lezen, voor ons maakt het geen verschil. Waar in het verleden de nadruk lag op het aantal leden, staat nu het aantal gebruikers centraal. We streven ernaar voor iedere inwoner van onze gemeenten een fijne plek te zijn. In het eerste jaar van ons beleidsplan wordt extra aandacht gegeven aan marketing en communicatie. Daarbij zal worden bekeken hoe we de doelgroepen beter en scherper kunnen afbakenen en op welke wijze we hen het beste kunnen bereiken en aanspreken.

3. Onze gemeenten

Heuvellandbibliotheken werkt binnen de gemeenten Eijsden-Margraten, Vaals en Valkenburg. Met de ambtenaren en wethouders vindt regelmatig overleg plaats over belangrijke ontwikkelingen, de huisvesting, onze maatschappelijke functie en de bijbehorende financiering.

Binnen de drie gemeenten wordt hard gewerkt aan thema's als armoede, inclusie, dementie, eenzaamheid, laaggeletterdheid, schulden en een betere toegang tot overheidsdiensten voor kwetsbare mensen. Ook is het beleid gericht op het verbeteren van de leefbaarheid van het platteland en het realiseren van sterke dorpskernen. Ook de eisen die digitalisering aan inwoners stelt, staan centraal in visie en beleid. Bij het aanpakken van deze problemen is kennis en informatie vaak belangrijk. Dit maakt de rol van de bibliotheek extra waardevol.

De drie gemeenten zien Heuvellandbibliotheken als een belangrijke partner die kan helpen bij veel maatschappelijke onderwerpen. De bibliotheek is een centrale plek in de lokale samenleving en kan de drie gemeenten ondersteunen bij het realiseren van hun doelen. Dit vraagt om een bibliotheek die meedenkt, initiatief neemt, vernieuwend is en kan inspelen op veranderingen. Uitgangspunt is een flexibele en wendbare partner die voortdurend inspeelt op de vraag en de behoeften van de gemeenten en de inwoners. Zo groeit Heuvellandbibliotheken uit tot een strategische partner die helpt de gemeenschap sterker te maken.

Het kabinet wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Gemeenten krijgen daarvoor extra geld en vanaf 2026 ook een wettelijke taak, de zorgplicht. De wens van gemeenten en bibliotheek is samen optrekken in het maken van een goed plan richting de zorgplicht.

Vooruitlopend op de zorgplicht hebben de gemeenten Eijsden-Margraten, Vaals en Valkenburg uitgesproken de volgende thema's belangrijk te vinden:

- De zorgplicht en de wijze waarop zij hieraan richting kunnen geven;
- De kwetsbaarheid door de omvang en beperkte middelen zowel voor gemeenten als voor bibliotheek;
- De toekomstbestendigheid en het innovatievermogen van Heuvellandbibliotheken.

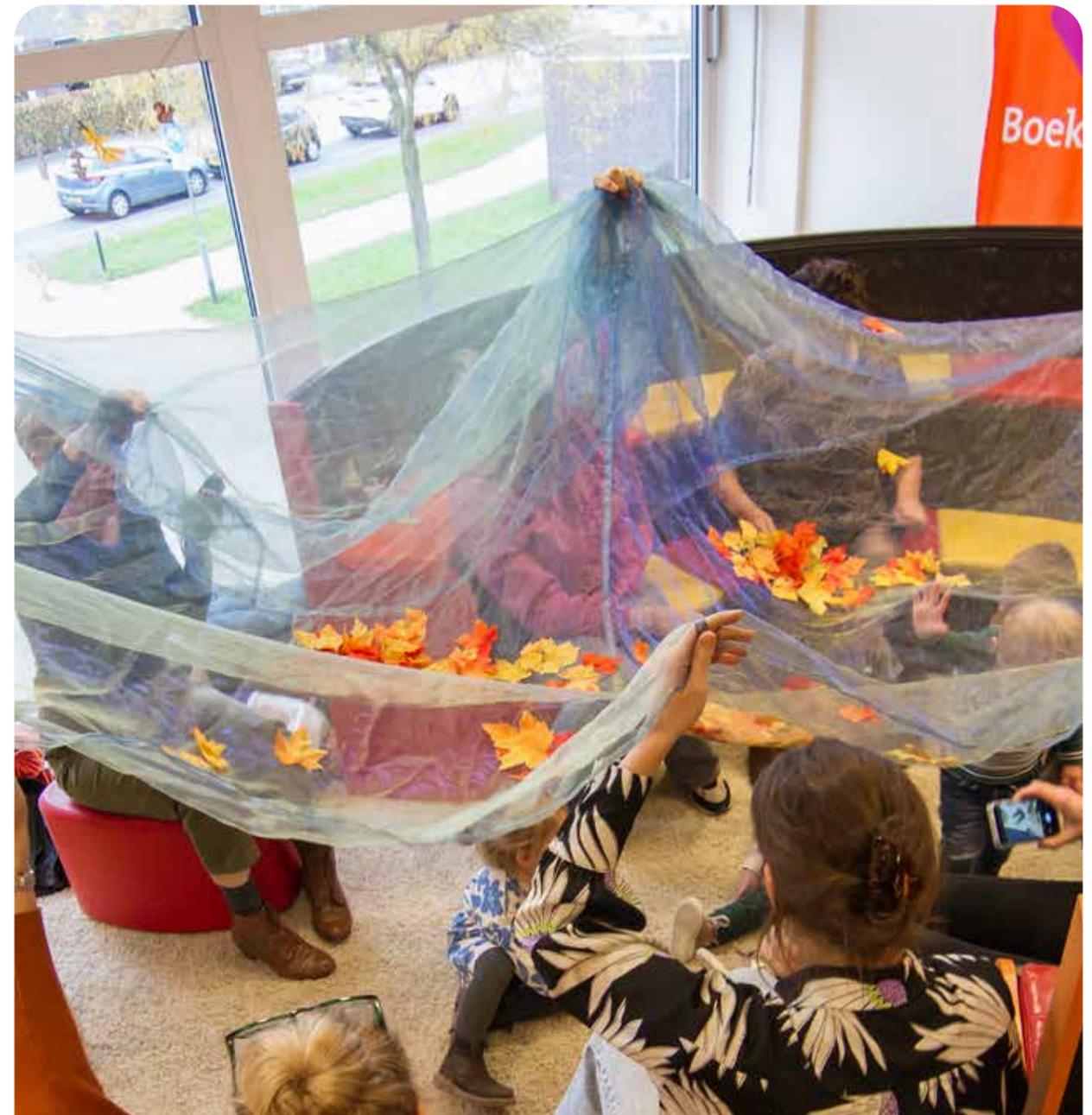
De drie gemeenten geven daarbij aan dat het belangrijk is dat de bibliotheken:

- aansluiten bij lokale vraagstukken en midden in de samenleving staan.
- aandacht hebben voor jeugd, kwetsbare burgers en cultureel en maatschappelijk geïnteresseerde burgers.
- aandacht besteden aan leesbevordering, taalondersteuning, digitale ondersteuning en informatievoorziening aan burgers.
- inspirerende actuele programma's ontwikkelen, liefst samen met anderen.

In opdracht van gemeente Eijsden-Margraten heeft Moventem in 2023 een onderzoek naar de herijking van het bibliotheekwerk uitgevoerd. De gemeente wilde namelijk inzichtelijk krijgen hoe de bibliotheek van de toekomst er volgens inwoners uit moet komen te zien. Uit dat onderzoek kwam naar voren:

De helft van de respondenten geeft aan dat de bibliotheek van de toekomst hen aanspreekt.

Van de respondenten jonger dan 35 jaar geeft zelfs 72% aan dat de bibliotheek van de toekomst hen aanspreekt. 35% geeft aan een bibliotheek te willen combineren met horeca om andere mensen te ontmoeten.

Vooraf respondenten jonger dan 35 jaar en 35 t/m 44 jarigen spreekt dit aan (respectievelijk 51% en 42%). 65 t/m 74 jarigen en respondenten ouder dan 74 jaar zien liever een bibliotheek gecombineerd met lezingen en cursussen (respectievelijk 28% en 27%). 35% heeft het liefst Eén hoofdlocatie in de gemeente voor de bibliotheek die een soort cultuurhuis is, waarbij alles wordt aangeboden

(uitlenen van boeken, afdeling voor kinderen, lezingen, cursussen). Echter geven respondenten jonger dan 35 jaar en 35 t/m 44 jarigen aan het liefst twee gemiddeld grote locaties in de gemeente te willen met een afdeling voor kinderen (respectievelijk 43% en 38%). Twee derde vindt een digitale bibliotheek een (heel) goed idee. 37% geeft aan hiervan gebruik te gaan maken en 25% geeft aan dit misschien te doen.

4. De bibliotheek in een veranderende samenleving

4.1 Ontwikkelingen

De afgelopen jaren hebben verschillende maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland veel impact gehad op het sociale, economische en politieke landschap. Deze trends hebben invloed op allerlei sectoren van werkgelegenheid tot onderwijs, maar ook op de manier waarop mensen met elkaar omgaan.

Digitalisering

De opkomst van digitale technologieën heeft een enorme invloed op bibliotheken. Steeds meer informatie is online beschikbaar, wat de rol van de bibliotheek als fysieke plek om boeken te lenen verandert. Bibliotheken ontwikkelen zich tot digitale informatiecentra, waar digitale geletterdheid centraal staat. Goed omgaan met deze digitalisering is daarbij van groot belang. Digitale geletterdheid is de term die steeds vaker wordt genoemd. Het gaat om het ontwikkelen van vaardigheden die nodig zijn om effectief en verantwoord om te kunnen gaan met digitale technologie en informatie in de moderne samenleving. Speciale aandacht hierbij behoort nepnieuws. De vraag 'wat is waar' en 'wat is waarheid' moet steeds vaker worden gesteld.

Nieuwe technologie

De opkomst van nieuwe technologie zoals kunstmatige intelligentie (AI), automatisering en digitalisering, heeft de manier waarop mensen werken, leren en communiceren in belangrijke mate veranderd. Deskundigen voorspellen dat het hier slechts gaat om een begin en dat veel grotere veranderingen te verwachten zijn. In alle sectoren worden steeds meer processen gedigitaliseerd.

Bevolkingssamenstelling

De Nederlandse bevolking verandert in snel tempo. Er is sprake van vergrijzing die grote invloed heeft op de zorgsector, arbeidsmarkt en pensioensystemen. Daarnaast is er sprake van een steeds meer diverse samenleving, zowel in termen van etnische achtergrond als op sociaaleconomisch vlak. Dit zorgt voor geheel nieuwe uitdagingen. Het gevaar van polarisatie dreigt. Er wordt een toename van armoede en inkomensongelijkheid verwacht met alle gevolgen die daarbij horen. Dit zorgt voor een verandering in het maatschappelijk veld en voor steeds meer mensen voor wie veel niet mogelijk is.

Dit is een zorg voor de toekomst. Het langer door blijven werken heeft ook invloed op de bibliotheken. Doordat steeds meer mensen tot op latere leeftijd actief zijn in het arbeidsproces zijn er minder vrijwilligers beschikbaar voor het werk in de bibliotheek.

Participatie

Er is steeds meer aandacht voor participatie vanuit de overheid. Mee kunnen blijven doen is een belangrijk thema, hoog op landelijke en lokale politieke agenda's. De komende jaren zullen hogere eisen gesteld gaan worden aan de vaardigheden om mee te kunnen blijven doen en het versterken van lokale gemeenschappen. Een voorbeeld daarvan is terug te vinden in de Sociale Agenda van de provincie Limburg. Men zet daar in op het versterken van de zelfredzaamheid én samenredzaamheid van de inwoners van Limburg. De provincie Limburg geeft aan dat een gezonde samenleving en economie vragen om weerbare en zelfredzame Limburgers, die hun steentje kunnen bijdragen. De provincie wil een samenleving bereiken waarin iedereen meedoet, ertoe doet en zoveel mogelijk een gelijke kans krijgt. Bibliotheken kunnen een belangrijke rol spelen in het versterken van lokale kracht en sterke gemeenschappen.

Door het bieden van een vrije ruimte, het realiseren van ontmoetingsplekken voor mensen van verschillende leeftijden en achtergronden dragen bibliotheken bij aan de sociale samenhang.

Klimaat en duurzaamheid

Een belangrijk thema is tenslotte de toenemende aandacht voor klimaatverandering, milieu en duurzaamheid. Op verschillende niveaus wordt daar aandacht voor gevraagd en onafhankelijk advies en meningsvorming rondom dit thema is een belangrijk aandachtspunt

Mensen met een leerbehoefte op (digi)taal gebied

Wij vinden het belangrijk dat iedere volwassene mee kan doen in deze samenleving. Daarvoor is taalvaardigheid belangrijk. Ook is het van belang digitaal vaardig te zijn. Heuvellandbibliotheken biedt hulp voor mensen voor wie deze vaardigheden niet vanzelfsprekend zijn. Daarbij gaat het niet alleen om het beantwoorden van vragen of directe hulp. Het gaat ook om het bevorderen van de zelfredzaamheid door het aanbieden van cursussen en workshops.

4.2 De bibliotheek van de toekomst

Nieuwe thema's en aandachtspunten in een veranderende maatschappij vragen om een andere bibliotheek. Een bibliotheek die aansluit bij maatschappelijke vraagstukken, een bibliotheek die uitgaat van de behoeften in het werkgebied, een bibliotheek die een rol pakt bij wat nodig is in de eigen omgeving. Dat vraagt om anders denken, handelen en vraagt ook om een andere aanpak. De afgelopen jaren is daar al veel ervaring mee opgedaan in het netwerk van bibliotheken. Er is landelijk en provinciaal veel geëxperimenteerd, uitgedacht en uitgevoerd. De bibliotheek als uitleenfabriek is inmiddels overal achterhaald. De nieuwe rol als maatschappelijk educatief verbinder past veel beter en sluit naadloos aan op de vraagstukken in de veranderende maatschappij.

Wij kiezen als Heuvellandbibliotheken expliciet voor het aanhaken bij landelijke bibliotheekformules. Dat geeft ons kracht: we kunnen gebruik maken van alle expertise. Ook maakt dit benchmarking en verdere doorontwikkeling mogelijk. Monitoring en het meten van maatschappelijk effect van bibliotheken is onderdeel van de landelijke formule. Dit is belangrijk om de relevantie van het werk van Heuvellandbibliotheken te blijven aantonen. Ook biedt het ondersteuning bij ons uitgangspunt: verbetering en ontwikkeling als een continu proces aanjagen en monitoren. De Openbare Bibliotheken in Nederland hebben een gezamenlijke ambitie: van 4 miljoen bibliotheekleden naar 8 miljoen verbonden gebruikers in 2027. De VOB heeft daarvoor een inspiratiedocument opgesteld en er is een landelijke campagne die bij gaat dragen aan het bereiken van dit doel.

Voor Heuvellandbibliotheken zou een verdubbeling van het aantal gebruikers betekenen:

Van 7.000 leden naar 14.000 gebruikers in 2029.

Dat is een prachtige ambitie. Dat kunnen we niet alleen, we sluiten graag aan bij de landelijke campagne en bij de acties van bibliotheken in onze regio. Om deze ambities te verwezenlijken is ook een stevige inzet op marketing en communicatie nodig. Ook daarbij is samenwerking een mogelijkheid. Eerste stappen worden gezet door de opening van een nieuwe vestiging, het realiseren van contributievrij lenen tot 23 jaar en het zorgen voor een abonnement voor minima. Maar daarmee zijn we er nog niet. Het betekent voor Heuvellandbibliotheken een forse inzet op diverse terreinen van activiteiten tot vestigingen tot collectie.

4.3 Ontwikkelingen Heuvellandbibliotheken

Heuvellandbibliotheken maakt deel uit van een uitgebreid landelijk en provinciaal netwerk, dat haar in staat stelt om toegang te bieden tot kennis, middelen en expertise. Dit netwerk zorgt ervoor dat de bibliotheek kan profiteren van de laatste ontwikkelingen op het gebied van technologie, educatieve en culturele projecten, en dit kan vertalen naar lokale projecten. De bibliotheek kan daardoor inspelen op veranderingen in de samenleving en de behoeften van haar bezoekers en inwoners in het werkgebied. Binnen het team van Heuvellandbibliotheken is veel deskundigheid aanwezig en de aansluiting op het provinciale - en landelijke netwerk maakt dat veranderingen makkelijk kunnen worden opgepakt en ook deskundig worden ondersteund.

In 2023 is een onderzoek gedaan naar de consequenties van het invoeren van de zorgplicht voor Heuvellandbibliotheken. In oktober 2023 schreef Ilse Verburgh een plan van aanpak voor de zorgplicht.

Daarin concludeerde zij het volgende: "Het is helder dat ter voorbereiding van de zorgplicht nog aanzienlijke ontwikkelingen nodig zijn in de Heuvellandgemeenten. Het vraagt verdere professionalisering van zowel de gemeenten in hun rol als opdrachtgever,

verder professionaliseren van de subsidierelatie, het inrichten en uitvoeren van een zuivere rolscheiding en gescheiden verantwoordelijkheden. Tevens vraagt het ondernemerschap en professionaliteit van de Heuvellandbibliotheken om door te groeien naar een volwaardige bibliotheek die in haar rol als opdrachtnemer, op organisatorisch vlak en de ontwikkeling en uitvoering van nieuwe diensten en producten klaar is voor de toekomst en haar verantwoordelijkheid kan nemen. Het is een grote verandingslag, die alleen succesvol kan zijn wanneer ieder zijn/haar rol met verve en enthousiasme oppakt, met de bereidheid te investeren en te doen wat nodig is voor de bibliotheekfunctie in de regio. En dat alles in de wetenschap dat alleen de bibliotheek zich kan klaarmaken voor de toekomst."

Ten aanzien van Heuvellandbibliotheken geeft zij (impliciet) een aantal aanbevelingen. Vanuit haar visie is schaalvergroting noodzakelijk om in de toekomst goed te kunnen blijven inspelen op vragen vanuit de maatschappij. Verder pleit zij voor professionalisering en deskundigheidsbevordering op verschillende terreinen. Deze aanbevelingen zijn meegenomen en verwerkt in dit beleidsplan.

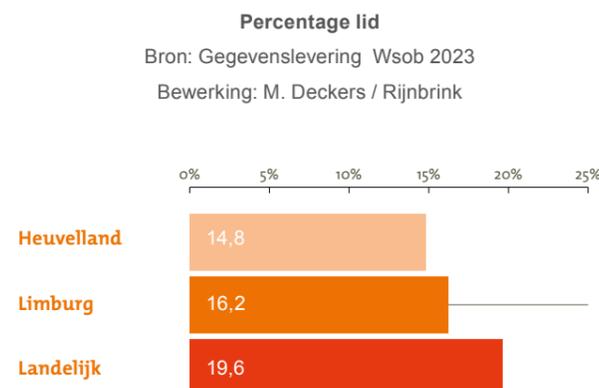
Het team bestaat uit gemotiveerde professionals met een passie voor educatie en dienstverlening aan de gemeenschap. Hun expertise, betrokkenheid en klantgerichte houding maken de bibliotheek tot een warme en inspirerende plek waar bezoekers altijd terecht kunnen voor hulp. Door de aansluiting bij het netwerk is het team niet alleen in staat om nieuwe concepten te bedenken en te onderzoeken, maar ook om deze efficiënt om te zetten in tastbare projecten en diensten. Daarbij wordt het team ondersteund door een groot aantal betrokken en enthousiaste vrijwilligers afkomstig uit de lokale gemeenschap. Deze vrijwilligers dragen niet alleen bij aan de dagelijkse activiteiten, maar versterken ook de band tussen de bibliotheek en de lokale gemeenschap. Hun betrokkenheid en inzet zijn van grote waarde voor de organisatie en zorgen voor een stevige plek in de verschillende kernen. Deze plek wordt verder versterkt door de samenwerking met scholen, verenigingen, instellingen en organisaties. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de bibliotheek goed kan inspelen op lokale vraagstukken.

Bibliotheken hebben een sterk imago en zijn een sterk merk dat staat voor betrouwbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit. Mensen associëren de bibliotheek met een plek waar kennis, cultuur en ontmoeting samenkomen. Dit sterke imago zorgt voor vertrouwen en een grote betrokkenheid van de lokale bevolking, die de bibliotheek niet alleen als een plek om boeken te lenen ziet, maar steeds meer ook als een prettige verblijfsplek.

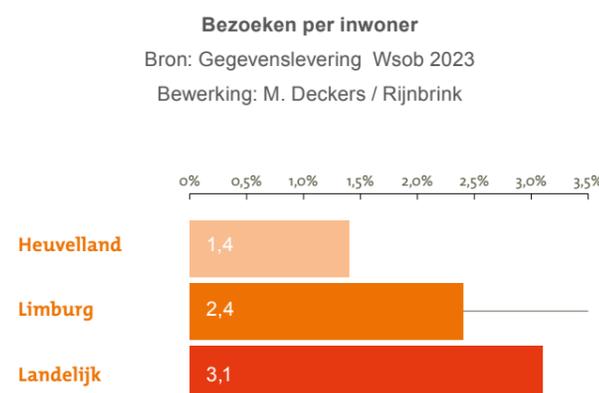
Tegelijkertijd staat Heuvellandbibliotheken voor belangrijke uitdagingen. De fysieke uitleen van boeken neemt al jaren af. Dat vraagt om een verdere herdefiniëring van de rol. Er wordt steeds meer gevraagd op het terrein van deskundigheid van personeel en vrijwilligers. De nieuwe rol in het ondersteunen van kwetsbare groepen bij digitale vaardigheden vraagt veel inzet en inspanning. De traditionele rol en taak blijft en is zeker niet afgenomen: het bevorderen van geletterdheid en leesplezier is en blijft ook voor Heuvellandbibliotheken belangrijk.

Heuvellandbibliotheken heeft ten behoeve van vijf vestigingen de beschikking over 6,4 fte (elf medewerkers) en werkt met 120 vrijwilligers. De menskracht is beperkt en de ambitie hoog. Op een aantal terreinen is groei mogelijk en noodzakelijk.

In vergelijking met de provincie Limburg en landelijke cijfers is er op het gebied van ledenaantal wel wat te winnen en lijkt dit met meer inzet ook te realiseren.

Dat geldt ook voor het aantal bezoekers. Ook daar is groei mogelijk. Investeren in de bibliotheek als prettige verblijfsplek waar veel activiteiten worden georganiseerd, is de komende beleidsperiode ook een ambitie.

Een bedreiging is, zeker voor Heuvellandbibliotheken, de onzekerheid wat betreft financiering. Hoewel de publieke steun groot is, zijn bibliotheken afhankelijk van gemeentelijke budgetten, die onder druk staan door andere prioriteiten. Dit kan leiden tot bezuinigingen, wat direct impact heeft op de kwaliteit en kwantiteit van de aangeboden diensten.

Landelijk is er veel aandacht voor het belang van bibliotheken en er zijn de laatste jaren ook nieuwe middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld voor specifieke projecten en niet bedoeld om de vijf basisfuncties te realiseren.

In 2023 zijn door middel van twee aanvraagrondes middelen beschikbaar gesteld voor gemeenten ten behoeve van het bibliotheekwerk (de regeling specifieke uitkeringen (SPUK) lokale bibliotheekvoorzieningen).

Gemeenten konden daarbij geld aanvragen, als tegemoetkoming in de kosten om nieuwe bibliotheekvestigingen op te richten en om bestaande bibliotheekvoorzieningen te verbeteren of verder te ontwikkelen.

Voor Heuvellandbibliotheken betekende dit dat de gemeente Eijsden-Margraten deze middelen heeft aangevraagd en ontvangen voor een bijdrage in de nieuwe huisvesting in Eijsden. In december 2024 zijn de jeugdbibliotheek, de volwassenbibliotheek, de leeszaal en het IDO weer bij elkaar gebracht in het bijgebouw van het Ursulinenconvent. Dat biedt een mooie basis om op door te bouwen. De gemeente Vaals heeft de SPUK aangevraagd voor het vergroten van participatie en ontwikkeling van burgers in Vaals door aansprekende programma's voor kinderen en kwetsbare burgers. In 2025 worden daarin de volgende stappen gezet.

Nieuwe vestigingen bieden nieuwe kansen. Het is mogelijk daar in te zetten op plezierige verblijfsplaatsen en de bibliotheek te positioneren als een plek van iedereen.

De eerste ervaringen binnen vestiging Eijsden zijn positief en daarmee leren we weer voor de andere locaties. Maar ook op andere terreinen zijn er kansen.

De vraag naar ondersteuning, bij digitale vaardigheden en levenslang leren, blijft toenemen. Heuvellandbibliotheken kan haar positie verder versterken door in te spelen op deze trends. Met de groeiende aandacht voor digitale geletterdheid kan de bibliotheek een sleutelrol spelen in het dichten van de digitale kloof, vooral voor kwetsbare groepen zoals ouderen en nieuwkomers.

Ook de betrokkenheid van inwoners en andere stakeholders biedt kansen en mogelijkheden. Nog meer samenwerking, met elkaar meedenken en co-creatie kan binnen Heuvellandbibliotheken leiden tot mooie nieuwe initiatieven die vertrekken vanuit de vraag van de inwoner.

Het tij zit mee, ook nu de bibliotheek op waarde wordt geschat vanuit de landelijke overheid. Maar er is ook een groot aantal vragen.

Wat betekenen de nieuwe kabinetsplannen voor bibliotheken? Hoe verder, nu de gemeentelijke financiering onder druk staat? Hoe blijven we onszelf als bibliotheekorganisatie verder ontwikkelen, nu de vraag vanuit de samenleving steeds groter wordt?

De maatschappelijke opgaven zijn groot en er wordt veel van ons verwacht. Samenwerking en schaalvergroting zijn noodzakelijk om de bedreigingen het hoofd te kunnen bieden.

Concluderend kunnen we stellen dat Heuvellandbibliotheken op een kruispunt staat. Hoewel de bibliotheek breed wordt gewaardeerd, is doorontwikkeling van belang om in te spelen op de veranderende behoeften van de samenleving. Met de focus op meer samenwerking, co-creatie en verbinding kan Heuvellandbibliotheken een nieuwe toekomst tegemoet gaan.

5. Maatschappelijke opgaven

In het Bibliotheekconvenant hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Koninklijke Bibliotheek, De Stichting Samenwerkende POI's Nederland en de Vereniging van Openbare Bibliotheken afspraken gemaakt over de bijdrage van de openbare bibliotheekvoorzieningen aan de maatschappelijke opgaven.

Het gaat daarbij om:

- 1. Geletterde samenleving**
Bevorderen geletterdheid en leesplezier
- 2. Participatie in informatiesamenleving**
Digitale inclusie en digitaal burgerschap
- 3. Leven lang ontwikkelen**
Basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid

5.1 Geletterde samenleving – Bevorderen geletterdheid en leesplezier

De opgave

In Nederland zijn er 2,5 miljoen mensen die niet goed kunnen lezen, schrijven of rekenen. Meer dan één op de zeven mensen heeft moeite met taalvaardigheden, wat een groot maatschappelijk probleem vormt. Volgens de Onderwijsinspectie blijkt uit de jaarlijkse 'Staat van het onderwijs' dat steeds meer basisschoolleerlingen moeite hebben met lezen en achterblijven in hun rekenvaardigheden. Van de Nederlandse 15-jarigen loopt één op de drie het risico om de school te verlaten met een onvoldoende op het gebied van geletterdheid. Dat kan in de toekomst grote gevolgen hebben.

Bibliotheken spelen een cruciale rol in het bestrijden van laaggeletterdheid. Dit doen zij door middel van trainingen, cursussen en bijvoorbeeld taalcafés. Dit zijn laagdrempelige en toegankelijke plaatsen waar het verbeteren van taalvaardigheid centraal staat en persoonlijke ontwikkeling wordt gestimuleerd.

In het nieuwe convenant wordt deze maatschappelijke opgave als volgt beschreven:

Partijen vinden het van belang dat de bibliotheek vanaf de vroegste jeugd een essentiële partner is bij het stimuleren van het lezen. De bibliotheken doen dit op grond van de algemene wettelijke bibliotheektaken, maar ook via speciale programma's als de Bibliotheek op school (dBos) en BoekStart. Hierbij wordt ingezet op de doorlopende leeslijn waarbij de gezinsaanpak een belangrijke rol speelt.

In het nieuwe convenant wordt beschreven dat de partijen gaan onderzoeken op welke wijze ieder kind automatisch lid kan worden van de bibliotheek om kansengelijkheid te bevorderen. Ook wordt gewerkt aan de realisatie van 100% dekking van de Bibliotheek op school (dBos) voor het primair en voortgezet onderwijs door nauwe samenwerking met scholen te intensiveren. En tot slot is het plan het ondersteunende en verrijkende aanbod voor jeugd uit te breiden in elke bibliotheek.

Onze visie

Samen met onze partners werken we aan een rijke leescultuur voor alle inwoners. We zetten ons in om door middel van een doorlopende leeslijn de geletterdheid en het leesplezier van jeugd (0-18) te bevorderen. Een gedeelde ambitie vormt de basis voor een succesvolle samenwerking. Zowel binnen onze organisatie als daarbuiten werken we aan ons doel om deze doorlopende leeslijn te realiseren. Intern ligt daarbij de nadruk op het delen van kennis en het vergroten van de expertise van de bibliotheek en haar partners. Onze medewerkers bieden ondersteuning en advies bij de doorlopende leeslijn, waarbij leesbevorderingsprogramma's centraal staan. Daarnaast vinden we het belangrijk om de samenwerking met onze partners te verbeteren. Dit doen we op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Bovendien staan we open voor regionale samenwerkingen als dit onze gezamenlijke ambitie verder versterkt.

Heuvellandbibliotheken investeert de komende beleidsperiode extra in de doelgroep 0-4 jarigen in het kader van de opgave geletterde samenleving (bevorderen geletterdheid en leesplezier). De voor- en vroegschoolse periode is een cruciale periode wanneer het gaat om het ontwikkelen van geletterdheid en leesplezier. Heuvellandbibliotheken werkt daarin samen met haar netwerkpartners vanuit de landelijke formules zoals Boekstart, Boekstart in de kinderopvang en de Voorleesexpress.

Een belangrijk landelijk traject is de gezinsaanpak. Het gaat daarbij om het doorbreken van de cyclus van laaggeletterdheid. De gezinsaanpak zorgt ervoor dat ouders en verzorgers hun moeite met taal niet langer doorgeven aan hun kinderen. Daardoor worden de kansen voor een kind vergroot, op school en later in de maatschappij. De komende beleidsperiode wordt bekeken hoe hieraan met lokale partners verder vorm kan worden gegeven.

Onze ambitie

Het bevorderen van een geletterde samenleving kunnen we niet alleen. Deze uitdaging is omvangrijk en complex. Heuvellandbibliotheken is voortdurend actief op zoek naar samenwerkingspartners op dit gebied. In de komende jaren zullen we onze dienstverlening verder versterken en intensiveren. Samen met onze partners gaan we de komende periode verder aan de slag met de doorlopende leerlijn. Wij geloven dat ieder kind in ons werkgebied in contact moet komen met boeken, lezen en de bibliotheek. Dat start op het consultatiebureau.

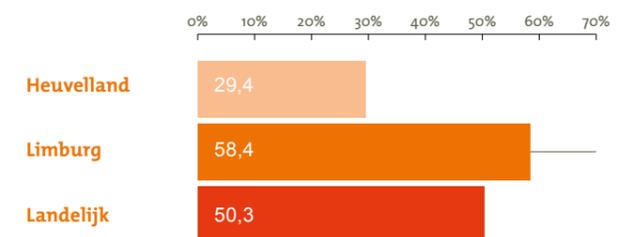
Wij streven naar een compleet aanbod waarbij we gebruikmaken van de expertise die landelijk en provinciaal reeds is opgedaan. Zo zijn wij voorstander van de gezinsgerichte aanpak en uitbreiding van de samenwerking met scholen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. dBos op alle scholen in het werkgebied is en blijft onze ambitie! Dit is de best mogelijke manier om alle kinderen in het werkgebied gestructureerd en goed toegang te geven tot de bibliotheek. Hier valt nog veel te winnen!

Eind 2024 is een motie in de Tweede Kamer aangenomen waarin wordt gekozen voor het onderzoeken van de mogelijkheid alle kinderen automatisch vanaf de geboorte lid te maken van de bibliotheek. Dit benadrukt het belang dat landelijk wordt gehecht aan vroeg starten met de ontwikkeling van geletterdheid en leesplezier.

Scholen die meedoen aan Bibliotheek op school

Bron: Gegevenslevering Wsob 2023

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

Heuvellandbibliotheken heeft een uitgebreide collectie voor iedereen. De verschillende vestigingen hebben een ruim aanbod aan boeken, kranten en tijdschriften. Daarnaast hebben leden ook toegang tot de online bibliotheek met meer dan 30.000 e-books en luisterboeken.

Heuvellandbibliotheken heeft, door de geografische ligging, een werkbied waarin verschillende talen worden gesproken. Daarbij hoort een collectie en een aanbod dat aansluit bij deze talen en de behoeften van de inwoners. Qua collectie en activiteiten zal daar in de toekomst steeds meer op worden ingespeeld.

Resultaten

- We werken samen bij alle activiteiten rondom het bevorderen geletterdheid en leesplezier.
- We bieden een actuele en aantrekkelijke collectie zowel online als fysiek.
- We investeren in de doorlopende leerlijn door samenwerking met consultatiebureaus en scholen.
- We streven naar volledige dekking dBos.
- We organiseren aantrekkelijke activiteiten op het gebied van leesbevordering voor jeugd en volwassenen.
- We organiseren taalactiviteiten (NT1 en NT2).
- We openen in iedere vestiging een volwaardig Taalhuis en organiseren verschillende Taalcafés.
- We werken samen met leesclubs.

5.2 Participatie in de informatiesamenleving – Digitale inclusie en digitaal burgerschap

De opgave

Digitalisering en technologie spelen een steeds grotere rol in ons dagelijks leven. Mensen die onvoldoende digitaal vaardig zijn, hebben vaak moeite om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Het ontwikkelen van digitale vaardigheden is daarom essentieel. 4,5 miljoen mensen hebben moeite met de toenemende digitalisering, wat een grote barrière vormt voor hun deelname aan de informatiemaatschappij. Dit heeft gevolgen voor werk, sociale interactie en contact met de overheid. Bibliotheken vinden het belangrijk dat iedereen volwaardig mee kan doen in de digitale wereld en bieden toegankelijke hulp dicht bij huis voor wie zelf leren geen optie is.

"Gezien de bevolkingssamenstelling van Vaals waarbij er sprake is van meertaligheid en sociale problematiek (en laaggeletterdheid) zou de bibliotheek een belangrijke rol kunnen spelen in oplossingen hiervoor."

Vrijwilliger in Vaals

Bibliotheken zorgen voor de beschikbaarheid van kennis en informatie. Ze dragen bij aan het versterken van democratie en burgerschap, en richten zich op het vergroten van zelfredzaamheid wat begint bij basisvaardigheden zoals lezen, schrijven en digitale vaardigheden. Digitaal burgerschap houdt in dat mensen actief en weerbaar kunnen omgaan met de online samenleving.

Het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) helpt burgers die moeite hebben met digitale overheidsdiensten en het vinden van hun weg in de digitale wereld. Bibliotheken ondersteunen hen door vragen te beantwoorden, door te verwijzen naar partners en via diverse cursussen. Er is een landelijk netwerk van IDO's in openbare bibliotheken, waar gratis en laagdrempelig hulp wordt geboden.

In het nieuwe convenant wordt deze opgave als volgt beschreven:

Partijen vinden het van belang dat iedereen kan meedoen in de (informatie)samenleving.

De samenleving wordt steeds complexer.

Bibliotheken stellen kennis en informatie beschikbaar.

Ze spelen een stimulerende rol bij het ontsluiten, delen en activeren van informatie. Ze dragen bij aan het versterken van de democratie en burgerschap.

Bibliotheken bieden hulp aan mensen bij vragen over digitale informatie.

Zo kunnen ook niet of minder digitaal vaardige mensen mee blijven doen. Daarnaast zetten bibliotheken in op het vergroten van zelfredzaamheid. Dat begint bij basisvaardigheden: kunnen lezen, schrijven en digitaal basisvaardig zijn. Digitaal burgerschap betekent ook dat mensen zich actief, vaardig en weerbaar kunnen bewegen in de online samenleving. Partijen spreken de ambitie uit om digitale inclusie van burgers te vergroten door Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) een vaste plek te geven in de bibliotheek.

De inzet is om het bereik van IDO's te vergroten en de opdracht te verbreden. Partijen geven structurele invulling aan de ondersteuning van het onderwijs als het gaat om het bevorderen van digitale geletterdheid. En tot slot willen de partijen de rol van bibliotheken op het gebied van het versterken van de democratie en digitaal burgerschap uitbouwen en bestendigen.

Onze visie

De gemeenten leggen de komende jaren een extra accent op de groeiende digitalisering in de maatschappij en hebben de wens om alle inwoners hieraan volwaardig deel te laten nemen. Heuvellandbibliotheken wordt in deze ambitie als belangrijke samenwerkingspartner gezien. Niet alleen gemeenten, maar ook andere sectoren zien de bibliotheek als een goede samenwerkingspartner in het werken aan digitale inclusie in hun dienstverlening. Ons doel is inwoners te helpen zich te oriënteren en hen te motiveren om actief deel te nemen aan de digitaliserende samenleving. Digitale geletterdheid vormt hierbij een essentieel onderdeel.

Onze ambitie

In alle vestigingen van Heuvellandbibliotheken kunnen inwoners terecht bij een IDO. Mensen worden bij complexe vragen doorverwezen naar maatschappelijke partners of de juiste overheidsinstanties. Samenwerking is hierin van groot belang. Voor alle vragen kunnen mensen terecht in de bibliotheek en wanneer we geen antwoord weten, zorgen wij ervoor dat mensen goed en deskundig worden doorverwezen. Naast de bibliotheek als wegwijzer is zelfredzaam maken op digitaal gebied een belangrijk uitgangspunt. Daartoe blijft Heuvellandbibliotheken een aanbod ontwikkelen passend bij de vraag.

We streven naar uitbreiding en professionalisering. We verwachten dat er steeds vaker een beroep zal worden gedaan op bibliotheken. De verwachting is dat AI nieuwe vragen op zal roepen. Dat betekent voor ons het realiseren van een passend aanbod zowel voor jeugd als voor volwassenen. Daarvoor is een stevige inzet op deskundigheidsbevordering noodzakelijk.

Onze resultaten

- Op alle locaties een IDO met ruime openingstijden.
- In minimaal twee vestigingen starten we een DigiCafé waar mensen elkaar kunnen helpen met digitale vragen.
- We bieden een samenhangend aanbod op het gebied van digivaardigheid.
- We organiseren lezingen, workshops en spreekuren.
- We investeren voortdurend in de deskundigheid van onze medewerkers.

5.3 Leven lang ontwikkelen – Basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid

De opgave

De openbare bibliotheek wordt steeds meer gezien als een plek voor een leven lang ontwikkelen. Dit betekent dat de bibliotheek actief is op het gebied van educatie en sociale activiteiten. Sinds de invoering van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) in 2015, het Bibliotheekconvenant in 2020 en 2024 en de Netwerkagenda is deze rol officieel vastgelegd. In een samenleving die steeds complexer wordt, is het essentieel om je te blijven ontwikkelen. Leren geeft energie, verhoogt zelfvertrouwen en bevordert persoonlijke groei. Zonder basisvaardigheden zoals taal en rekenen is het moeilijk om volwaardig mee te doen in de maatschappij. Bovendien is het steeds belangrijker geworden om toegang te hebben tot de digitale wereld en hiermee om te kunnen gaan.

Bibliotheken en provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's) zetten zich in voor de ontwikkeling van individuen en de maatschappij. Ze streven ernaar een positieve leercultuur te bevorderen, waarin mensen zich veilig en uitgenodigd voelen om zich te ontwikkelen en de juiste ondersteuning krijgen voor een leven lang leren.

Bibliotheken dragen bij aan persoonlijke groei door kennis, literatuur, ontmoeting, informatie, educatie, cultuur, debat en leesplezier aan te bieden. Ze fungeren als lokale en digitale plekken waar mensen zich kunnen ontwikkelen. Bibliotheken verrassen bezoekers op een laagdrempelige manier met cultuur, dat terugkomt in taal, verhalen, erfgoed, kunst, theater en interactie met anderen. Ze bieden ruimte voor lokale en regionale cultuuruitingen, literatuur en historisch besef. Samen met andere instellingen dragen bibliotheken bij aan de persoonlijke ontwikkeling van iedereen.

Binnen 'een leven lang ontwikkelen' krijgt democratisch burgerschap steeds meer aandacht. Democratisch burgerschap betekent dat je in staat bent om actief deel te nemen aan de samenleving als burger.

Het is de basis van een vitale en inclusieve gemeenschap. Dit idee benadrukt dat het voor iedereen belangrijk is om te begrijpen hoe we samen onze maatschappij vormgeven.

In het nieuwe convenant wordt deze opgave als volgt beschreven:

Bibliotheekvoorzieningen bieden voor iedereen een openbare, neutrale en laagdrempelige (leer-, ontmoetings- en ontwikkel)plek. Partijen vinden het van belang dat iedereen op een zelfgekozen manier en tempo mee kan blijven doen, kan blijven leren en nieuwe inzichten kan opdoen. Het gaat zowel over non-formeel als informeel leren, over ontmoeting en over toegang tot kunst en cultuur. Ook gaat het om het opdoen van basisvaardigheden (zoals lezen, rekenen, digitale vaardigheden) én om het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid. Daarbij spreken de partijen de ambitie uit om het bereik van bibliotheekvoorzieningen onder inwoners van Nederland te vergroten door bijvoorbeeld het gratis lidmaatschap voor de lokale bibliotheek te verruimen. Ook is het van belang een kwaliteitsslag te maken met Taalhuizen in bibliotheken door te verkennen hoe de certificering en de regie op de Taalhuizen versterkt kan worden.

De kwaliteitsslag gaat ook om het beter bereiken van de doelgroep NT1. Partijen verkennen de komende periode welke activiteiten passend zijn bij de rol van de bibliotheek als plek voor leven lang ontwikkelen. Onderdeel daarvan is samen programmeren met de gemeenschap. Partijen werken aan het opbouwen van een collectie en programmering rond educatieve content en informatiebronnen (fysiek en digitaal), die laagdrempelig toegankelijk wordt gemaakt voor mensen die willen leren en hun begeleiders.

Heeft u
de **over**

We helpen u ver

Onze visie

We geloven dat iedereen de kans moet krijgen om zich een leven lang te blijven ontwikkelen, ongeacht wie je bent, wat je doet of welk niveau je hebt. De bibliotheek is er om te leren, vragen te stellen, anderen te ontmoeten, te lezen en te doen.

Om het leren en ontwikkelen van de inwoners van onze gemeenten te bevorderen, werkt Heuvellandbibliotheken samen met lokale partners aan toegankelijke activiteiten op het terrein van leren en ontwikkelen.

We nemen deel aan lokale en regionale netwerken die zich inzetten voor het verminderen van laaggeletterdheid, het verbeteren van basisvaardigheden, het bevorderen van (arbeids) participatie en het stimuleren van persoonlijke groei.

Door samen te werken, streven we ernaar zo laagdrempelig mogelijk een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Dit geldt zowel voor onze activiteiten in en buiten de bibliotheeklocaties als voor onze rol als samenwerkingspartner. Onze programma's en projecten zijn afgestemd op de behoeften en wensen van de inwoners zowel fysiek als online. Met uiteenlopende activiteiten zoals workshops, cursussen, schrijversbezoeken, voorleesmomenten, informatiedagen en taalcafés blijven we relevant en aantrekkelijk voor elke doelgroep.

Onze ambitie

Binnen een 'leven lang ontwikkelen', wordt onderscheid gemaakt tussen 'zelfredzame burgers' en 'kwetsbare burgers'.

Voor zelfredzame burgers ligt het accent op bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en hiermee ook aan een blijvende inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Voor kwetsbare burgers gaat het om het vergroten van hun zelfredzaamheid door hen te stimuleren om te leren en hierin te faciliteren. Om leren en ontwikkelen te stimuleren bij de inwoners van onze gemeenten, werkt Heuvellandbibliotheken samen met alle relevante lokale partijen.

We geloven dat iedereen een kans moet krijgen zich verder te ontwikkelen, ongeacht je achtergrond, je ambities en je niveau. De bibliotheek fungeert als een laagdrempelige plek waar je kunt leren, ontmoeten, lezen en jezelf ontwikkelen. Door middel van samenwerking proberen we een zo hoog mogelijk bereik te realiseren. Onze programmering en projecten sluiten aan bij de wensen en behoeftes van de inwoners van onze gemeenten. Het thema democratisch burgerschap is een noodzakelijk onderdeel van het aanbod en past bij de ontwikkelingen in de maatschappij.

Onze resultaten

- We nemen deel aan landelijke, provinciale en lokale netwerken op het gebied van een leven lang ontwikkelen.
- We werken samen met landelijke, provinciale en lokale partners.
- We bieden een interessant programma voor volwassenen op het gebied van persoonlijke ontwikkeling in de vorm van lezingen, workshops en cursussen.
- We bieden een programma op het gebied van democratisch burgerschap.

6. De organisatie

Heuvellandbibliotheken is een kleine bibliotheekorganisatie met vijf vestigingen in drie gemeenten. In het werk worden wij ondersteund door een bestuur, de medewerkers en natuurlijk onze ruim honderd vrijwilligers. Wij kiezen als Heuvellandbibliotheken expliciet voor het aanhaken bij landelijke bibliotheekformules. Dat geeft ons kracht: we kunnen gebruik maken van alle expertise. Ook maakt dit benchmarking en verdere doorontwikkeling mogelijk. Monitoring en het meten van maatschappelijk effect van bibliotheken is onderdeel van de landelijke formule. Ook kiest Heuvellandbibliotheken voor het werken vanuit het landelijk kwaliteitskader van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT). Zij toetst als onafhankelijke organisatie de kwaliteit en toekomstbestendigheid van bibliotheek- en cultuurorganisaties en van programma's en diensten voor geletterdheid. CBCT voert audits uit bij bibliotheek- en cultuurorganisaties volgens het kader Kwaliteit in Beeld (KiB) en ten behoeve van taalhuizen volgens het kader Zicht op Ontwikkeling (ZoO). Daarbij wordt uitgegaan van het INK managementmodel en is aandacht voor de planning en control cyclus, resultaten en effectmeting. Ook wordt vanzelfsprekend aangehaakt bij de landelijke Bibliotheekmonitor, zodat op deze wijze impact kan worden gemeten en gebruik wordt gemaakt van de beschikbare methodieken vanuit Cubiss.

6.1 Ons bestuur

Eind 2024 is een nieuw bestuur gestart. De eerste periode stond in het teken van inwerken en het overdragen van werkzaamheden. De bestuursleden zijn afkomstig vanuit verschillende werkvelden en hebben diverse expertises. Dat biedt voor de komende periode veel kansen om inhoudelijk door te ontwikkelen en slagvaardig op te treden.

Uitgangspunt is het realiseren van rust en stabiliteit in het bestuur en in de samenwerking met de gemeenten. Daarbij wordt bekeken op welk moment het passend is te kiezen voor een Raad van Toezichtmodel. Een stapsgewijze invoering heeft de voorkeur.

Aandachtspunten voor de komende beleidsperiode zijn:

- Samenwerking met de gemeenten;
- Ambities versus financiële mogelijkheden;
- Doorontwikkeling organisatie (samenwerking, schaalvergroting, samengaan);
- Versterken organisatie;
- Versterken van de samenwerking lokaal, provinciaal en landelijk.

6.2 Onze medewerkers

Het vaste team bestaat uit elf medewerkers. De directeur heeft een parttime dienstverband en onderhoudt de contacten met de gemeenten en het bestuur. Tevens is zij verantwoordelijk voor het beleid en de samenwerking in de regio. Het bestuur en de directeur worden ondersteund door de managementondersteuner. Zij organiseert de bestuurs- en personeelsactiviteiten, notuleert de personeelsvergaderingen en ziet toe op de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Ze is tevens verantwoordelijk voor het monitoren van zaken op het terrein van compliance en privacy. De vier locatieverantwoordelijken begeleiden de vrijwilligers, zijn verantwoordelijk voor de uitleen, organiseren activiteiten en werken aan leesbevordering.

Ook werkt binnen Heuvellandbibliotheken een specialist Jeugd & Onderwijs. Zij zet het beleid op het gebied van Jeugd & Onderwijs uit en onderhoudt de contacten. De leesconsulenten bezoeken de scholen en bieden activiteiten aan. De projectleider Inclusie zet op dit werkgebied de programma's uit en is de contactpersoon voor onze partners. Hierbij heeft zij ondersteuning van de projectmedewerker IDO. Zij organiseert alles omtrent de IDO spreekuren en de cursussen Klik & Tik, Digisterker, Digihandig, Digivitaler, Internetbankieren en de belastingspreekuren op alle locaties en met de vrijwilligers.

Er is binnen Heuvellandbibliotheken behoefte aan een programmeur voor het uitwerken en uitvoeren van activiteiten in de verschillende vestigingen. Ook is er een behoefte aan marketing- en communicatie-inzet om een breder en meer divers publiek te bereiken. Tevens mist de organisatie op dit moment een specialist Basisvaardigheden. De werving van deze drie functies start begin 2025 met hoge prioriteit.

De personele capaciteit is beperkt. Dat maakt dat bij ambities steeds bekeken zal moeten worden wat realistisch en mogelijk is. Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen is daarin van belang.

Vanuit het landelijk netwerk en vanuit de provinciale ondersteuning is veel kennis en deskundigheid beschikbaar. In de komende beleidsperiode wil de bibliotheek daarvan optimaal gebruik gaan maken.

Ook zullen de komende periode gesprekken plaatsvinden met omliggende bibliotheekorganisaties om te bekijken welke producten en diensten samen kunnen worden ontwikkeld en aangeboden. Dit past in onze toekomstvisie waarin samenwerking, schaalvergroting en samengaan een belangrijk punt op de agenda is.

Vanaf 2025 werken alle medewerkers met een vast functieprofiel. Dat geeft duidelijkheid op het terrein van taken en verantwoordelijkheden. Ook is vanaf 2025 de gesprekscyclus ingericht en wordt daarmee de ondersteuning en begeleiding van het team verder geprofessionaliseerd.

Opleiding en bijscholing staat de komende beleidsperiode hoog op de agenda. Ook wordt aandacht besteed aan het volgen van workshops en webinars. Het is, juist voor een kleine bibliotheek als Heuvellandbibliotheken, van groot belang aan te haken bij alles wat landelijk én provinciaal op dit gebied wordt aangeboden.

Dat betekent deelname aan landelijke en provinciale bijeenkomsten maar ook deskundigheid intern uitbreiden. Vanaf 2025 gaat 'Gluren bij de Buren' vast onderdeel uitmaken van het opleidingsbeleid. Iedere medewerker wordt daarmee in de gelegenheid gesteld bij een collega-bibliotheek in de regio mee te lopen, gesprekken te voeren en kennis te delen. Dit is een eenvoudige en aansprekende manier van deskundigheidsbevordering en past in de toekomstvisie van samenwerken, schaalvergroting en samengaan. Ook worden jaarlijks teamdagen georganiseerd waarbij deskundigheidsbevordering en leren van elkaar centraal staan. Dat wordt steeds gekoppeld aan het bezoeken van een collega-bibliotheek voor inspiratie en uitwisseling.

Het Arbobeleidsplan gaat eveneens vanaf 2025 in werking. Ook daarin is een stevige professionaliseringslag gemaakt.

De rol van de bibliotheek is veranderd en de medewerkers veranderen mee. Dat is een mooie ontwikkeling waarin Heuvellandbibliotheken veel aandacht heeft voor het bevorderen van deskundigheid van medewerkers. Het gaat niet alleen om inhoudelijke kennis die nodig is voor het uitvoeren van het vak. Het gaat daarbij ook om vaardigheden ontwikkelen die van belang zijn bij het opzetten van activiteiten, het begeleiden van projecten en het experimenteren met nieuwe ideeën en aansluiten bij ontwikkelingen. Dat maakt het vakgebied boeiend en interessant en geeft een nieuwe dynamiek.

6.3 Onze vrijwilligers

Ruim honderd vrijwilligers zorgen dat bezoekers op alle locaties gastvrij worden ontvangen. Elke vestiging heeft een eigen team met mensen die de uitleen begeleiden, de locatie inrichten, boeken opruimen, technische klussen uitvoeren of ondersteunen bij activiteiten.

Ook zijn zij de dagelijkse vraagbaak voor bezoekers en staan zij heel dicht bij de inwoners en hun wensen en behoeften. De locatieverantwoordelijke is het aanspreekpunt voor het plaatselijke team.

Onze vrijwilligers zijn goud waard en worden beschouwd als oren en ogen voor het team, bestuur en directeur. Juist omdat de vrijwilligers allemaal afkomstig zijn uit het werkgebied, staan zij dicht bij de klanten. Dat maakt dat Heuvellandbibliotheken optimaal kan inspelen op wensen en behoeften. Alle activiteiten zijn daardoor direct afgestemd op de inwoners. Het motto 'Dichtbij en van iedereen' past daarom bij dit team als een jas!

Ook voor de vrijwilligers is deskundigheidsbevordering een belangrijk punt. In de komende beleidsperiode zal daar dan ook volop aandacht voor zijn. Ook hier zal de samenwerking worden gezocht met het provinciale en landelijke netwerk.

6.4 Samenwerken, schaalvergroten en samengaan

Heuvellandbibliotheken verkeerde de afgelopen jaren in roerig vaarwater. Het wisselen van directeurs, het vertrek van het bestuur in 2024 en de financiële uitdagingen hebben gezorgd voor onduidelijkheid en dat maakte doorontwikkeling ingewikkeld.

Tegelijk wordt steeds meer duidelijk dat doorontwikkeling van groot belang is om goed te zijn voorbereid op de toekomst. Er zijn verschillende vooronderzoeken gedaan en verschillende scenario's in meer of mindere mate uitgewerkt. In de komende beleidsperiode wordt daarin de volgende stap gezet. Centraal staat een verdergaande samenwerking in de provincie waarbij de omliggende bibliotheken het meest dichtbij en passend lijken om de eerste verkenningen mee te starten. De plezierige en collegiale houding van deze bibliotheken helpt bij het voeren van het gesprek over de toekomst.

Uitgangspunt is in 2025 een verdere verkenning. Streven is eind 2025 een formeel samenwerkingsconvenant te tekenen met een collega-bibliotheek. Daarin zullen afspraken worden opgenomen over doorontwikkeling en fasering. Vanzelfsprekend zullen medewerkers en vrijwilligers daarin goed worden meegenomen. De doorontwikkeling zal stapsgewijs plaatsvinden en heeft uiteindelijk als doel het vergroten van de schaal waarop gewerkt wordt.

Duidelijk is dat de maatschappelijke opgaven waar we in Nederland voor staan, groot zijn. Samenwerking is noodzakelijk en juist door de beperkte schaal waar Heuvellandbibliotheken op opereert is aanhaken bij actualiteit en ontwikkeling moeilijk. De drie gemeenten waar Heuvellandbibliotheken voor werkt, staan positief tegenover samenwerking. In 2025 wordt tevens een plan van aanpak gemaakt voor deze drie gemeenten om een eventuele overgang naar een grotere organisatie soepel te laten verlopen.

Daarbij is van belang dat de dienstverlening ten opzichte van de inwoners van Valkenburg, Vaals en Eijsden-Margraten gelijk blijft en op een aantal onderdelen zal verbeteren.

6.5 Governance

Heuvellandbibliotheken werkt met de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit. Deze worden de komende beleidsperiode structureel toegepast en beleidsmatig verankerd in de organisatie van Heuvellandbibliotheken.

Bij de principes die de Fair Practice Code en Code Culturele Diversiteit toepassen, staan de vier P's centraal:

1. Programmering

De bibliotheek spant zich in voor een meer inclusieve samenleving en gelijke kansen voor iedereen, onder andere door activiteiten gericht op digitale vaardigheden en taalontwikkeling. De samenwerking met partners is daarbij essentieel en zorgt voor een breder bereik.

2. Partners

De bibliotheek werkt samen met culturele, educatieve en maatschappelijke partners. De samenwerkingen worden verder verbreed in de komende beleidsperiode.

3. Publiek

De bibliotheek is van iedereen. De bibliotheek is open, toegankelijk, laagdrempelig en bereikbaar voor iedereen. Om het publieksbereik te vergroten is aandacht nodig voor diversiteit in onze aanpak.

4. Personeel

Er is aandacht voor het vergroten van de diversiteit onder bestuur, medewerkers en vrijwilligers. Dat is een belangrijk thema passend bij de ontwikkeling in de maatschappij.

6.6 Diversiteit en inclusie

Onze bibliotheken bieden een gastvrije plek voor mensen met diverse achtergronden, culturen, leeftijden en identiteiten. Als ontmoetingsplek kan de bibliotheek zorgen voor het versterken van sociale cohesie en begrip tussen verschillende groepen binnen de samenleving. Dit maakt inwoners weerbaarder en draagt bij aan het verminderen van gevoelens van eenzaamheid. Verschillende perspectieven, culturen en ervaringen worden gezien en gehoord. Gelijke kansen staan hoog op de agenda, hiermee dragen wij bij aan het tegengaan van ongelijkheid, vooroordelen en discriminatie. Dit helpt bij het opbouwen van een rechtvaardigere samenleving. De bibliotheken zijn goed toegankelijk voor mensen met een fysieke beperking.

Om inclusie te waarborgen zorgt Heuvellandbibliotheken voor diversiteit in de collectie, de programma's en activiteiten van de bibliotheekvestigingen. Heuvellandbibliotheken hecht ook aan een inclusief personeelsbeleid. Een bestand van betaalde krachten, vrijwilligers en bestuur leidt tot innovatie in de collectie, programmaontwikkeling en dienstverlening. Heuvellandbibliotheken wil graag een inclusieve ontmoetingsplek bieden voor iedereen. Een diverse samenstelling van personeel, vrijwilligers en bestuur draagt daar aan bij. Medewerkers die verschillende perspectieven, talenten en culturele achtergronden vertegenwoordigen, kunnen beter communiceren met en inspelen op de behoeften van verschillende groepen. Medewerkers met verschillende achtergronden brengen eigen ervaring en betekenis mee, wat leidt tot innovatie in collectiebeheer, programmaontwikkeling en dienstverlening. Er is meer inspanning en een andere aanpak nodig om meer jonge, mannelijke en/of medewerkers en vrijwilligers met een andere culturele achtergrond aan te trekken.

“Dat maakt dat we flexibeler en beter kunnen inspelen op de wensen en behoeften van onze inwoners.”

Nieuwe competenties en vaardigheden zijn ook vereist om de toekomstvisie te realiseren. Het verder ontwikkelen van het huidige personeelsbeleid is noodzakelijk. Daarbij vinden wij training on the job en leren en experimenteren in de praktijk belangrijk.

Het behalen, monitoren, evalueren en rapporteren van de doelen voor meer diversiteit en inclusie, maakt onderdeel uit van de werkplannen voor 2025-2028.

Heuvellandbibliotheken vindt het belangrijk op alle fronten te voldoen aan de wet- en regelgeving. Dat is voor een kleine bibliotheek niet altijd makkelijk. De komende jaren zal worden gewerkt aan het systematisch monitoren en evalueren van de acties op dit terrein. Ook hier is samenwerken met andere bibliotheken een goede optie. Eind 2024 is door de een nieuwe managementondersteuner de basis op orde gemaakt. Dat maakt dat in de komende beleidsperiode de focus kan liggen op uitbouw en versterking.

6.7 Onze huisvesting

Bibliotheken, zo ook Heuvellandbibliotheken, ontwikkelen door naar een zogenaamde third place, een plek waar mensen, kennis en organisaties met elkaar worden verbonden rond belangrijke thema's die spelen in de samenleving. Dat is belangrijk gezien de ontwikkelingen in de maatschappij. Voor Heuvellandbibliotheken betekent dit vestigingen waar mensen zich welkom voelen, waar tal van activiteiten worden georganiseerd en waar alles in het teken staat van ontmoeting en verbinding. We hebben daarbij de zogenaamde Kulturhusen en het Storyhouse als inspirerende voorbeelden. Daarbij is gezamenlijke huisvesting waarbij de functies in elkaar overlopen, de kern. Dat is ook voor Heuvellandbibliotheken een speerpunt.

We zien de bibliotheek in Eijsden als voorbeeld en pilot. We willen daar uitproberen en experimenteren met onze nieuwe rol en ambitie. Dat wordt de basis voor de plannen met betrekking tot de andere bibliotheken.

Begin 2026 verhuist de bibliotheek in Berg naar het Samenwerkend Kindcentrum Berg. Dat brengt nieuwe kansen met zich mee voor een intensievere samenwerking met de inwonende partners. Voor de bibliotheek in Valkenburg blijven we de huisvestings- en gebiedsontwikkelingen binnen de gemeente volgen. We staan open voor nieuwe mogelijkheden.

Voor de bibliotheken in Margraten en Vaals geldt dat we op zoek gaan naar middelen om deze huisvesting aan te passen en meer te laten aansluiten bij onze taak en opdracht. Ook daar staat prettig verblijven en ontmoeten centraal en dat betekent de nodige aanpassing. Om onze educatieve rol goed te kunnen invullen zijn lesruimten nodig en mogelijkheden om cursussen te geven. Ook daar zal met de nodige creativiteit worden gezocht naar mogelijkheden. Samenwerking en het delen van ruimtes is daarbij het uitgangspunt.

"Het is een kans voor de bibliotheek om deze locatie door te ontwikkelen tot een ontmoetingsplek waar veel activiteiten worden georganiseerd. De extra spreekkamers die nu beschikbaar zijn geven ook meer mogelijkheden om activiteiten te ontwikkelen tijdens openingstijden."

Vrijwilliger in Margraten

6.8 Onze middelen

Heuvellandbibliotheken heeft te maken met de nodige financiële uitdagingen. Het bedrag per inwoner dat vanuit de gemeenten beschikbaar wordt gesteld is, in vergelijking met collega-bibliotheken laag. Tegelijk is het noodzakelijk, ook met een beperkt budget, alle vijf kernfuncties te realiseren. Het vraagt de nodige creativiteit om de ambities te realiseren en een robuuste, toekomstbestendige bibliotheek in alle kernen neer te zetten.

Subsidie per inwoner

Bron: Gegevenslevering Wsob 2023
Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

De huidige begroting loopt tot en met 2027. Dat betekent dat vanaf 2025 wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn met de middelen die beschikbaar zijn. De verwachting is dat voor de beoogde verdergaande samenwerking eveneens middelen noodzakelijk zijn. Het gesprek daarover zal met de gemeenten worden gevoerd. Met het oog op de zorgplicht wordt verwacht dat gemeenten samen met de bibliotheek een implementatieplan schrijven. Daarin zal aandacht moeten zijn voor de financiële middelen op de korte en op de lange termijn.

Medio 2025 wordt de huidige begroting bijgesteld om als stevige basis te fungeren voor de toekomstige plannen. Ook wordt er in 2025 gestart met (het ontwikkelen van) een producten- en dienstencatalogus om optimale transparantie in de middelen en de inzet te realiseren. De gemeenten geven aan dat zij graag willen dat Heuvellandbibliotheken inzet op het verkrijgen van externe financiering. In 2025 zal worden bekeken welke mogelijkheden realistisch zijn. Gestart wordt met het gebruiken van de expertise van de Limburgse bibliotheken op dit terrein.

7. Speerpunten 2025-2028

In dit hoofdstuk worden tot slot alle ambities benoemd en de resultaten toegelicht. Naast de strategische ambities zijn ook ambities per maatschappelijke opgave benoemd. Het hoofdstuk sluit af met ambitie op het gebied van organisatie, samenwerking met gemeenten en ambities ten aanzien van onze bezoekers en leden. Voor alle opgaven geldt dat monitoring en effectmeting belangrijke thema's zijn. Daarmee geven wij in kort bestek weer hoe de komende jaren gewerkt zal worden aan mooie bibliotheken in het Heuvelland!

De strategische ambities zijn:

- We werken als netwerkpartner samen met gemeenten, scholen, instellingen en organisaties aan de maatschappelijke opgaven;
- We spelen in op lokale behoeften;
- We investeren in de bibliotheek als huiskamer van de dorpen.

Deze ambities werken we uit in de volgende resultaten:

Ambitie 1:

De bibliotheek werkt samen aan de maatschappelijke opgaven

In 2029:

- is de bibliotheek een echte netwerkorganisatie.
- kiezen wij expliciet om aan te haken bij de landelijke formules.
- sluiten onze diensten aan bij de actuele behoeften van inwoners en partners en organiseren wij onze activiteiten altijd samen.
- hebben wij een uitstekende samenwerking met onze drie gemeenten en werken we samen aan onze maatschappelijke opgaven.
- zijn we bekend bij inwoners en partners en worden we gewaardeerd om onze inzet.
- hebben we afspraken over een intensieve samenwerking met collega-bibliotheken.

Ambitie 2:

De bibliotheek speelt in op lokale behoeften

In 2029:

- staan we dichtbij onze stakeholders en sluiten we aan op wensen en behoeften vanuit de gemeenschap.
- zijn we een flexibele en wendbare organisatie. We durven te pionieren en te experimenteren. We staan open voor alle plaatselijke initiatieven.
- is onze doelstelling van 7.000 leden in 2023 naar 14.000 gebruikers in 2029 gerealiseerd.
- blijven de vestigingen dichtbij en hanteren we ruime openingstijden en lage kosten.

Ambitie 3:

De bibliotheek is de huiskamer van het dorp

In 2029:

- zijn onze bibliotheken de huiskamers van onze dorpen en voelt iedereen zich thuis en welkom.
- is het aantal gebruikers van de bibliotheek verdubbeld en de klanttevredenheid gestegen.
- is de drempel naar de bibliotheek verlaagd door een groot aanbod aan gratis activiteiten met verschillende partners, een lage contributie en ruime openingstijden.
- is de bibliotheek – online en offline – een toegankelijke en aantrekkelijke ontmoetingsplaats. Het is een plek om te creëren, te leren en te verblijven.

De resultaten met betrekking tot de maatschappelijke opgaven zijn als volgt:

Geletterde samenleving:

- We werken samen bij alle activiteiten rondom bevorderen geletterdheid en leesplezier.
- We bieden een actuele en aantrekkelijke collectie zowel online als fysiek.
- We investeren in de doorlopende leerlijn door samenwerking met consultatiebureaus en scholen. Belangrijk daarbij zijn de landelijke projecten als Boekstart, Boekstart in de kinderopvang en de Voorleesexpress. Ook de gezinsaanpak biedt kansen.
- We streven naar volledige dekking dBos.
- We organiseren aantrekkelijke activiteiten op het gebied van leesbevordering voor jeugd en volwassenen.
- We organiseren taalcursussen (NT1 en NT2).
- We openen in iedere vestiging een volwaardig Taalhuis en organiseren verschillende Taalcafés.
- We werken samen met leesclubs.

Participatie in de informatiesamenleving:

- Op alle locaties een IDO met ruime openingstijden.
- In minimaal twee vestigingen starten we een DigiCafé waar mensen elkaar kunnen helpen met digitale vragen.
- We bieden een samenhangend aanbod op het gebied van digivaardigheid.
- We organiseren lezingen, workshops en spreekuren.
- We investeren voortdurend in de deskundigheid van onze medewerkers.

Een leven lang ontwikkelen:

- We nemen deel aan landelijke, provinciale en lokale netwerken op het gebied van een leven lang ontwikkelen.
- We werken samen met landelijke, provinciale en lokale partners.
- We bieden een interessant programma voor volwassenen op het gebied van persoonlijke ontwikkeling in de vorm van lezingen, workshops en cursussen.

"Op woensdagmiddag is er wel veel aanloop: ouders met kinderen na schooltijd en senioren, die ook voor een praatje met de vrijwilligers komen."

Vrijwilliger in Berg

Verdere speerpunten:

De organisatie:

- We onderzoeken mogelijkheden op het gebied van samenwerken, schaal vergroten of samengaan.
- We investeren in verdere professionalisering van bestuur, vrijwilligers en personeel.
- Compliance blijft een belangrijk thema en vergt voortdurend monitoren en bijstellen.
- Actie op het gebied van diversiteit en inclusie blijft noodzakelijk.

Samenwerking met de gemeenten:

- We werken met een producten- en dienstencatalogus om de financiën transparant te maken.
- We werken met subsidieafspraken op basis van Kritieke Prestatie-Indicatoren (KPI's).
- We hebben een goede en intensieve relatie en werken samen aan de maatschappelijke opgaven.
- We werken samen aan een implementatieplan met betrekking tot de zorgplicht en hebben de focus op kansen en mogelijkheden.

Onze bezoekers en leden:

- We voeren regelmatig klanttevredenheidsonderzoeken uit en implementeren verbetermogelijkheden.
- We streven naar ruime openingstijden en lage tarieven om de drempel zo laag mogelijk te maken.
- We bieden een interessant aanbod op basis van de vraag en behoeften.
- We werken niet voor maar met de inwoners aan een mooie bibliotheek.
- Alle minima kunnen gratis gebruik maken van de bibliotheek, zo ook leden tot en met 23 jaar.

"De printer voor publiek is een belangrijke voorziening waar veel gebruik van wordt gemaakt. De publiekscomputers worden beperkt gebruikt, maar zijn wel een belangrijke voorziening. Ook werkplekken voor mensen die zelf een laptop meenemen zijn belangrijk. Ook bezoeken steeds meer studenten de bibliotheek om rustig te kunnen studeren."

Vrijwilliger in Valkenburg

Dankwoord

Wij danken iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit meerjarenbeleidsplan van Stichting Heuvelandbibliotheken.

Agnes, An, Andrea, Angelika, Anita, Anita, Anita, Anita, Anja, Anneke, Annemie, Annemiek, Ans, Arnold, Astrid, Bart, Bert, Bianca, Birgit, Bothina, Brandon, Carla, Christel, Christel, Christianne, Claudia, Clemence, Cor, Corin, Dionne, Ellen, Elly, Elly, Els, Emmy, Erik, Eva, Evelyn, Frans, Frans, Geja, Gerard, Gerda, Germa, Greet, Guido, Harry, Helmut, Henk, Ine, Ine, Ine, Ineke, Inge, Inge, Ingrid, Ingrid, Ingrid, Iny, Irma, Jannie, Jeanette, Joep, Joey, John, John, Joke, Joni, Jos, Jos, José, Joyce, Joyce, Kamalja, Karin, Karin, Kiki, Laris, Leo, Leon, Liesel, Lilian, Lilian, Loes, Louise, Maartje, Margot, Maria, Marianne, Marie-José, Marieke, Marijke, Marion, Marisol, Marjo, Mark, Marleen, Marlene, Marlies, Marlou, Martin, Marusjka, Mary, Maureen, Michel, Mieke, Milly, Miraida, Monique, Nico, Nicole, Nisette, Pascalle, Paul, Paul, Peter, Petra, Phil, Phil, Pierre, Pieter Jan, Pollie, Ria, Ria, Ria, Rianne, Ricardo, Rielle, Riet, Rita, Rob, Roger, Rolf, Rosalie, Roswitha, Ruzanne, Sabine, Sabine, Sascha, Sietske, Simone, Sjouke, Stephanie, Susanne, Sylli, Tanja, Tila, Tiny, Tiny, Tiny, Toos, Truus, Ulrike, Victor, Wilma, Wilma, Wim, Yvonne en Zoryar